

D'aci d'allà

445

Ameu un interior confortable i harmoniós

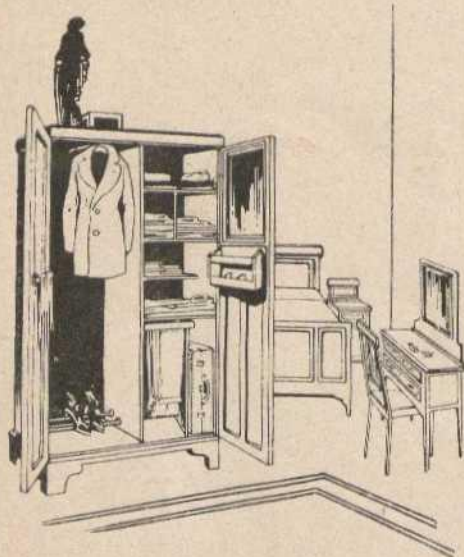
Voleu permetre que vos ajudem a compondre un conjunt que farà la joia dels vostres ulls i donaran a vostra llar un segell personal?

Nostres dibuixants estan a vostra disposició per a cooperar a la realització de l'interior que vos haveu imaginat.

El projecte que vós ens suggeriu serà escrupolós i fidelment executat.

Amb l'experiència de 73 anys d'actuació dels

TALLERS REIG

Tots els complements dels nostres mobles són executats en nostres tallers.

Nostra organització vos dona el doble avantatge.

Estem facultats per seguir en nostre taller, pas a pas, el desenrotllament de vostre pla i sa execució ràpida i puntual.

Realitzem una positiva economia per no tenir les despeses de botiga.

Si no teniu la possibilitat de venir-nos a visitar, voleu fer el favor de demanar-nos nostres idees i preus del nostre extens catàleg?

TALLERS REIG

Casa establerta l'any 1852

Carrer Enric Granados, 21
Barcelona
Telèfon 2085 A.

Fàbrica d'Orfebreria d'Art

JAUME SALES BALMES

Coberts : Safates : Articles per a Hotels : Orfebreria d'art i novetats en Argentat : Articles de taula d'argent de llei : Plata Salmes

Fàbrica i Oficines: Enna, 100-104 (P. N.)

Barcelona

Vendes al detall: Portaferrissa, 4 : Telèfon 1503 A.

CASES QUE RECOMANEM

JACINT ÀVILA

Decoracions :: Armadures, estopa i guix
Passeig de Sant Joan, 73 : Telèfon 306 S. P.

A. VECIANA OLIVÉ

Objectes d'art granat fi amb muntura or de llei, Eibar i Toledo : Ferran, 7 (davant Pto. Mador)

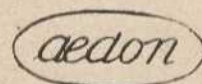
ACADÈMIA COTS

COMÈÇ, IDIOMES, ETC.
Carrer dels Archs, 10 :: Telèfon 5041 A.

CICLOS MOTOS SPORTS SANROMÀ Balmes 62
Tel. 1445-A
Barcelona

MAGATZEMS POMPEYA

Mobles de totes classes. Especialitat en mobles americans
per a despatx — SALMERÓN, 75 — Telèfon G. 1746

PIANOS, AUTOPIANOS
I ROTLLES
Passeig de Gràcia, 62
BARCELONA

AU CORSET ELÈGANT

Casa exclusiva en faixes de goma, en tricot, a 11 pesetes, i en seda, a 20 ptes. : Pl. Sta. Anna, 4, i Canuda, 28

§

SEMPRE
ES
BELTA

Per a evitar la dilatació dels teixits (ventre) vostè deu usar el cinyidor GLAXIS. Confeccionat al teler en combinació elàstica de resistència. Substitueix amb superior avantatge a la corbata. Pes ploma

Per aquesta característica no li ocasionarà la menor molèstia.

Institut Ortopèdic
SABATÉ I ALEMANY
Canuda, 7 :: Barcelona

§

PIANOS PIANOLA - PIANOS

ÚNICS
INSTRUMENTS QUE
PODEN OSTENTAR LA
MARCA

PIANOLA

CENTRAL:
PASSEIG DE GRACIA, 35

SUCURSAL:
BONSUCCÉS, NÚM. 5

BARCELONA

LARDINA

LA MILLOR DE
LES MANTEGUES PER A CUINA

DE VENDA EN TOTS
ELS ULTRAMARINS

ÚNICS FABRICANTS:

RIERA I RUIZ, S. EN C.

PALLARS, 210 (S. M.) - TELÉFON 436 S. M.
BARCELONA

La LARDINA, usada en cuina i pastisseria, substitueix amb avantatge a les mantegues de vaca i de porc. És millor i més fàcilment digerible que l'oli d'oliva. Eminents metges

MARCA REGISTRADA

EL COCOTERO

i higienistes recomanen la mantega de coco pura com el millor dels greixos comestibles. La LARDINA és una mantega excel·lent per a fregits i per a pastisseria.

ASMÀTICS : BRONQUÍTICS
TUBERCULOSOS

si voleu lliurar-vos de vostres malalties feu sempre ús del

XAROP VIAN

compost amb extrets de diverses plantes medicinals, les quals tonifiquen els bronquis i pulmons, fent desaparèixer la irritabilitat i infecció, sens causar perjudici a l'estómac.

Laboratori «El Siglo»
Carrer St. Pau, 33, Barcelona

Josep Sauleda

FÀBRICA DE LONES

Lones de tots els gruixos i amplades, per a cobertes de carruatges : Lones impermeables en color per a capotes d'automòbils : Lones per a velams, vaixells, encerats, cobertes de vagons, tendes de campanya, platja, etc. : Lones en colors sòlids per a pavellons de magatzems i cases particulars : Fabricació en gran escala de teles per a tota classe d'espardenyes i calçat

San Pol de Mar (Barcelona)

FABRICANTS:
Cortés Germans
BARCELONA

« Amb tot i els meus anys, em mantinc bella i seductora i sóc l'encant de ma llar, gràcies a seguir usant la:

CREMA

PECA-CURA

els POLVOS
la LOCIÓ per al cabell
el SABÓ
l'AIGUA CUTÀNIA
el MASSATGE FACIAL
i l'AIGUA DE COLÒNIA
quin original
i distingit perfum és el
característic de les
dames de bon to. »

Vins fins
de taula

SANT QUINTÍ

i

SANTA ANNA

Vins generosos

i espumosos

Especialitat

en

MOSCATELL

MALVASIA

LACRYMA CHRISTI

VERMUT MOYA

Demaneu-los
en Colmados
i Ultramarins

BODEGUES: SALVADOR MOYA
Avinguda d'Icària, 177 : Tel. 46 S. M.

Reis
Joguines

Fàbrica d'Hules
AGUSTÍ
CASTELLS

Portaferrixa, 18 : BARCELONA : Telèfon 1983 A.

Fàbrica: Clarís, 102
Telèfon 359 G.
Barcelona

NO HI POSEU DUBTE
ÉS EL MILLOR DEL MÓN
Excel·lent per a la bugada
La seva qualitat és co-
neguda a tota Europa

FABRICANT: J. LÓPEZ LLAUDER

Fundació Bernat Metge

Subscrigui's a:

Editorial Catalana
Societat Anònima

Rbla. St. Josep, 16, pral.
Telèf. 184 A. : Barcelona

Heu's aquí l'empresa lite-
rària més sòlida i transcen-
dent del nostre Ressor-
giment cultural Arreu
de Catalunya i entre les
seleccions espirituals
estrangeres ha estat re-
buda amb entusiasme

EREBUS

S. A.

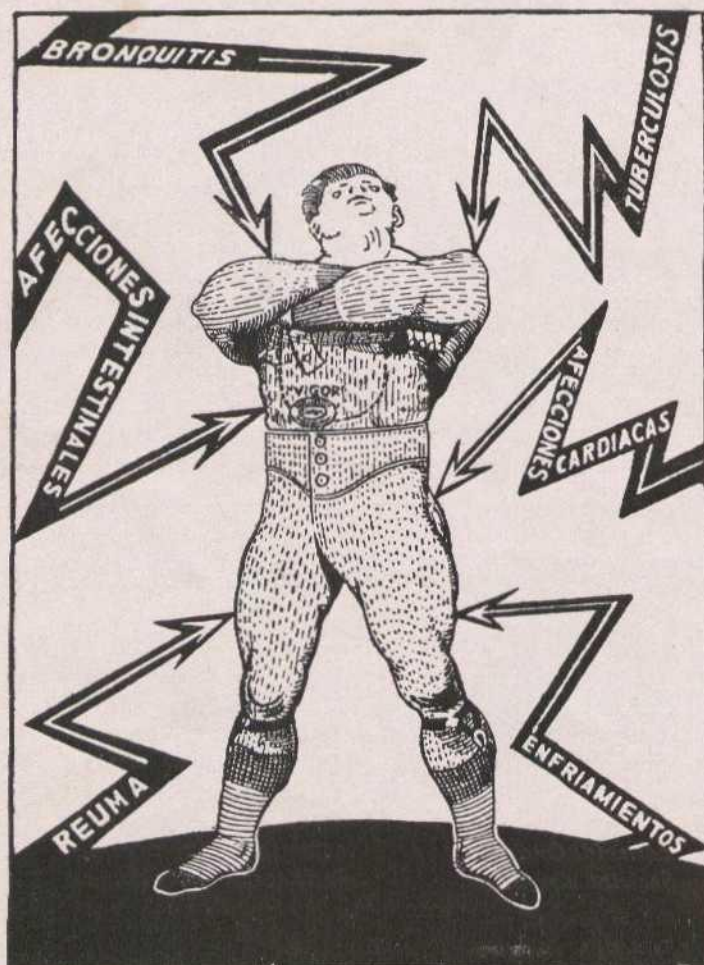
CALEFACCIÓ
VENTILACIÓ
FUMISTERIA
SANEJAMENT

§

ELS GRANS EDIFICIS ADOPTEN LES NOSTRES INSTAL·LACIONS

BARCELONA
Rbla. Catalunya, 44
Telèfon 4241 A.
VALÈNCIA
Poeta Quintana, 4

Voleu conservar la salut?

Useu els trajes de punt interiors marca

VIGOR

DR. ROBBER'S

Patent n.º 59.216

EXIGIU la marca i la firma en totes les prenes
Higiènics i inencongibles : La ciència els recomana

Venda exclusiva:

Madrid: Tormo i Companyia, Magatzem de Te xits i Gèneres de Punt Sevilla, 16; Manuel Benítez, Camiseria, Gèneres de Punt i Roba Blanca: Arenal, números 16 i 18

Barcelona: Benítez i Companyia, Trafalgar, núm. 2; Daniel Carreras, Ronda Sant Antoni, 63; J. Renom Garriga, Salmerón, 56.

Alacant: Vidua de Benavent, Llorca i Soler.

Avilés: Aurell B. Fernández.

Badajoz: Magatzems Delgado i Barrena.

Bilbao: Francesc de Larracochea Correo, núm. 15 bis.

Cáceres: Magatzems Delgado i Barrena.

Cádiz: Reynares i C.ª

Cartagena: Casa Nadales.

La Coruña: Fills de Ferrán Olmedo i C.ª

El Ferrol: Heliador Romero

Girona: J. Oriol Carbó.

Granada: Magatzems «La Raz».

Jerez de la Frontera: Eduard Pardaí.

León: Florenti Rodríguez.

Lleida: Josep Ribé.

Málaga: Francesc Gómez Mercado.

Mataró: Manuel Viladell, Riera, 50.

Murcia: Joaquim Cerdà.

Orense: Fills de Ferrán Olmedo i Companyia.

Orhuela: Tomás Vera García.

Oviedo: Masaveu i C.ª

Palencia: Dámaso Aguado.

Palma de Mallorca: Benigne Palos.

Pontevedra: Fill de Ferrán Olmedo.

Salamanca: Jesús Rodríguez López

Santander: Valentí Lera i Lera

Santiago: Pere Santos, Jiménez, Ridruejo i C.ª

Sevilla: Vda. de Benigne del Río, Salmerón, 23.

Sant Feliu de Guixols: J. Vilaret Xarnach.

San Sebastián: Josep Aristizabal.

San Fernando: Reynares i C.ª

Sta. Cruz de Tenerife: Vda. de Josep M. Varona.

València: Maset i Poyo, Mar, 4.

Valladolid: P. i J. Andrés i Martín, S. en C.

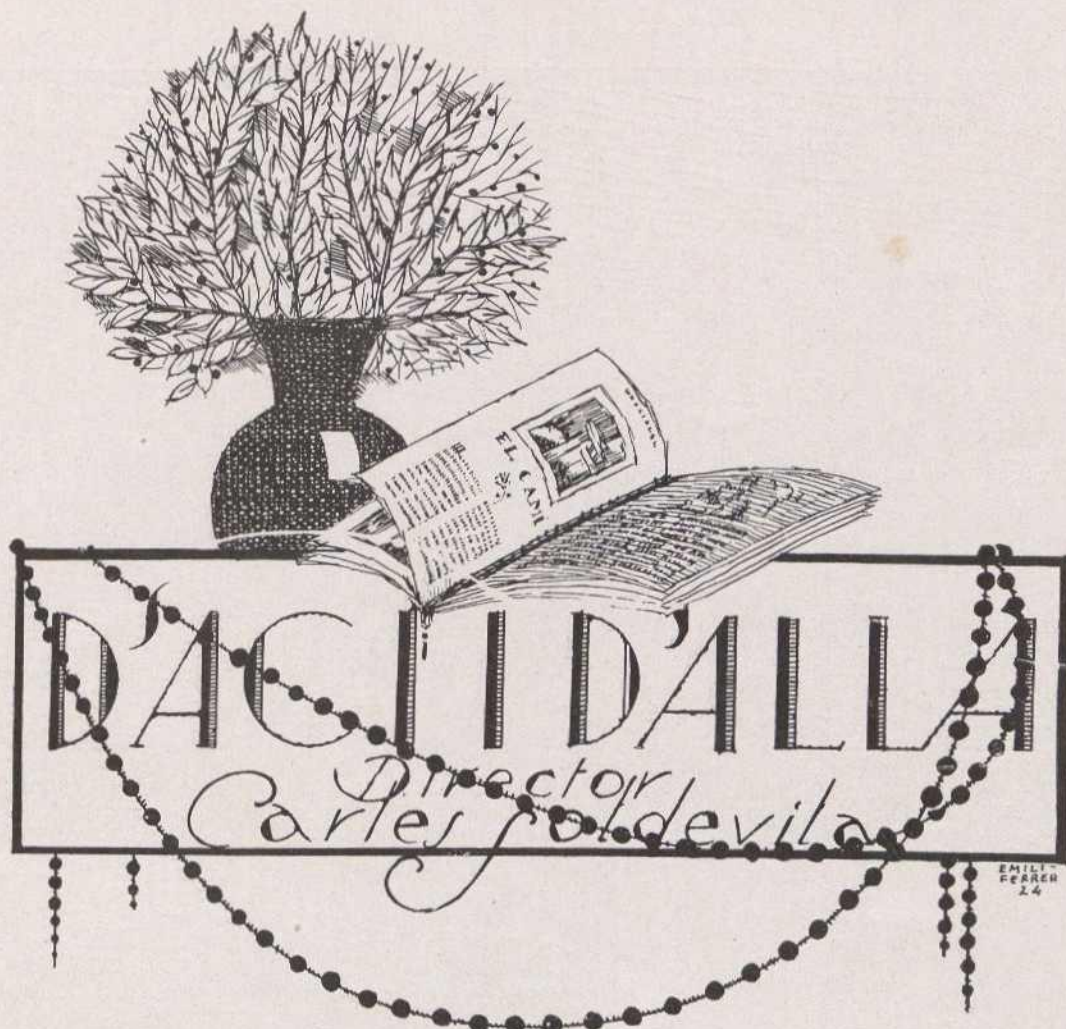
Vigo: Varela i Hernández; Alfons i Vicens Carbajo.

Zamora: Vda. de Francesc Prieto.

Saragossa: Marian García Ferales, Coso, núm. 59.

Paraná: (Rep. Argentina): Francesc Almendral i Companyia.

Montevideo: (Rep. del Uruguai): Josep Pasternostro.

S U M A R I

Portada: Naixement, per Filippo Lipi.
 Nadal siberià, dibuix de Szathmáry.
 La Molina: cara i creu, per Amilcar.
 Llinatges antics de Catalunya, per Alexandre d'Armengol i Pereyra.
 Dos Nadals catalans, per Llorenç Riber.
 Conte americà de Nadal, per O. Henry, trad. de L. P., il·lustracions de Lola Anglada.
 Jardí vora mar, per Santiago Rusiñol.
 El nou Museu de l' Art Modern a Barcelona (fantasia d'una nit de Nadal), per Lluís Falgueres.
 Tarongers, per Joaquim Mir.
 Un panorama del port de Barcelona en un sepulcre imperial de Viena, per F. Valls Taberner.
 La Illa embruixada, per Conan Doyle, trad. M.-R.
 Nadal hongarès, per Szathmáry.
 Madona Invicta de la Benaurança, poesia, per Joan Llongueras.
 Lletre de París, per Adolf Falgairolle.
 El balanç de la Poesia: Bartomeu Ferrà i Antoni Martí Monteyes.

EDITORIAL CATALANA, S. A.

Redacció: Ferlandina, 9 i 11

Administració: Rambla de Sant Josep, 16, pral.

Preu:
Exemplar, 1'25 ptes.

Abonament:
Un any, 13'50 ptes.

Nadal siberià
 El vell mágic, seguint el costum, torna de beneir un plançó d'abet

(Dibuix de Szathmáry)

LA MOLINA: CARA I CREU

PER AMÍLCAR

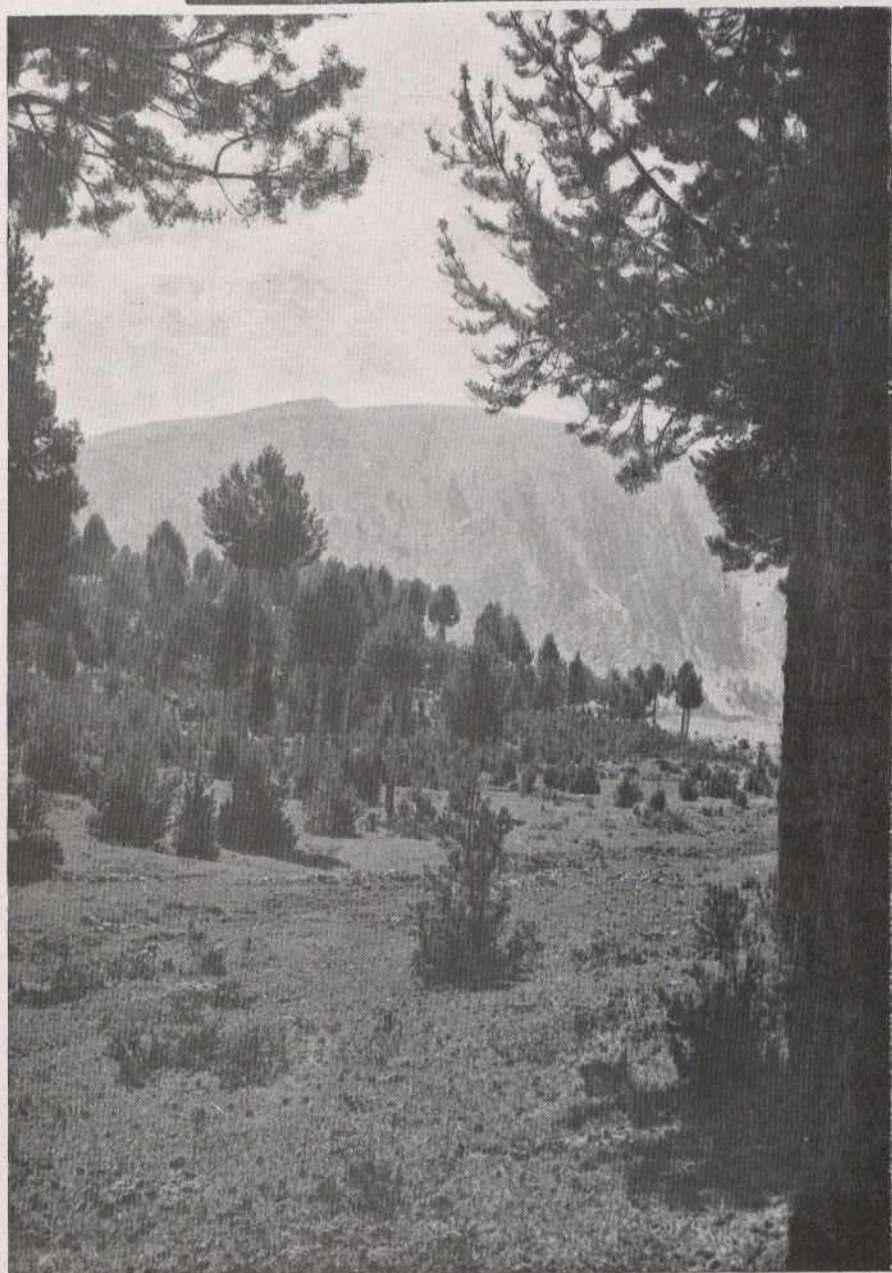
El lector podrà admirar en aquestes pàgines un mateix paisatge circumstancialment divers. La fosca verdor de l'estiu i el mantell hivernenc, donen a La Molina una fesomia ben distinta. Estem segurs, però, que la majoria dels lectors de

D'ACÍ I D'ALLÀ, coneixedors sens dubte de les perspectives nevades de La Molina, ignoraven la beutat puríssima que l'estiu dona a aquell paratge cerdà.

La Molina: cara i creu. Talment us ho sem-

bla en esguardar, les unes al costat de les altres, les fotos d'aquesta informació. ¿El centre dels esports de neu a Catalunya, pot esdevenir també un magnífic sojorn estiuenc? Evidentment. L'ombra dels pinavets i la frescor de les fonts pirenen-

El Porxo Nou del Sitjar, avui xalet de La Molina, en construcció.

El bosc, a prop Font Canaleta

ques farien de La Molina, a l'estiu, un indret ideal. Diguem, però, abans que res, quatre mots sobre la situació de La Molina. Un bell fullet editat pel Centre Excursionista en dona referències molt justes.

ON ÉS LA MOLINA

La vall de La Molina, «plena de boscatge i verdor», que havia format l'antiga Baronia de Segremorta, «podem considerar — hom diu en aquell fullet — que acaba pel NE. en l'estret pas o engorjat que deixa just camí al riu i a la carretera vella i que té la via del tren i la carretera nova obertes en la muntanya a considerable alçària. Aquest engorjat comença poc més avall de l'estació i de l'antic Hostal de La Molina, i no s'acaba fins a la Torre de Riu, a prop d'Alp, on ja es troba l'extensa plana de Cerdanya».

«Els altres límits de La Molina — afegeix — seran els mateixos de la Cerdanya, això és: al N., la carena pirenenca per on passa la frontera amb França fins a la Creu de Manyans. A l'O., la derivació que arrenca d'aquest indret i va a trobar el massís de Puigllançada en el pla d'Anyella, formant abans la doble collada de Toses.

Els prats de sota Font Canaleta. Al fons, la muntanya d'Alp (2,537 m.)

Al S., les enlairades muntanyes del Puigllançada (2,410 m.) i de la Tossa d'Alp o Pedró dels Quatre Batlles (2,537 m.), separades pel coll de Pal (2,200 m.).

La Molina ocupa, doncs, un lloc privilegiat. Vall transitada, centre d'excursions, prou la coneixen els muntanyencs i els que han fet de la muntanya llur devoció.

LA MOLINA A L'ESTIU

Us imagineu la beutat de La Molina a l'estiu? Terra mollta, herba verda, boscatge ombrivol. S'han fos totes les congestes. Només, lluny, vora els cims alterosos, hi ha un clap de neu, com roba estesa al sol. L'isard i la perdiu blanca són els hostes d'aquests indrets silenciosos. «Res de més deliciós — diu l'anònim cronista del Centre Excursionista de Catalunya — que restar les llargues hores de l'estiu sota els pins, sense altra companyia que un llibre amic i sense altre soroll que la cançó d'un rierol o graciola cascada, el llunyà dringar de les esquelles dels ramats i la remor confusa i variada que el vent, tot passant, arrenca a cada pi i a cada branca». Té tota la raó l'anònim enamorat de La Molina. Quan el Xalet que el Centre Excursionista està terminant en aquell indret sigui una cosa feta, no hi ha pas cap dubte que La Molina esdevindrà un dels més bells sojorns d'estiu. A l'or de les platges de la Costa Brava i a les arbredes del Montseny, al repòs blanissim del Port de la Selva, a la frescor regalada de

Camprodon, a les fagedes encantades d'Olot, caldrà afegir, en la llista delitosa, els boscos de La Molina.

LA MOLINA I ELS ESPORTS DE NEU

No heu estat mai a La Molina un diumenge d'hivern, amb neu? És un espectacle que enlluerna. La foscor dels boscos és més violent damunt la blanca estesa. ¡Meravellosa beutat la d'aquests boscos sota la neu! Cal, per gustar-la fonament, calçar-se els skis i lliscar per la carena. La vall i els cims us obren els seus secrets, i aquella llum morada que fa la neu quan l'esguarden massa, posa una auriola a les figures.

La joia regna a La Molina així que el tren hi vessa els amants de l'esport de neu. Dotzenes de

nois i noies hi acuden periòdicament. Les rialles, les curses, els jerseis violats, el salt destre, animen la silenciosa vall de La Molina. Les excursions setmanals dels nostres skiadors han donat a la vall una llum i una ànima noves.

EL XALET DE LA MOLINA

Com que no n'hi ha prou amb aquestes escapades dels dissabtes d'hivern ni amb les excursions isolades dels dies d'estiu, els que estimen La Molina perquè veuen en ella un dels més bells indrets de Catalunya, han decidit de construir-hi un Xalet. El Xalet de La Molina podrà estatjar un nombre crescutíssim de persones. S'ha aprofitat, a l'efecte, l'edifici conegut per «Corral Nou del Sitjar», espaiós i ben situat, a vint minuts de l'estació i a quinze de les pistes de neu. El projecte, encomanat a arquitectes expertíssims, està ja força avançat. Tots els que estimen l'excursionisme i els esports de neu, han col·laborat amb llur ajut econòmic, o estan a punt de col·laborar-hi, a l'obra del Xalet de La Molina.

Adéu, l'emoció dels «descobriments»! Ja, d'ara endavant, La Molina no serà el paratge llunyà i gairebé inaccessible d'altre temps. A poc a poc, la carretera nova primer, el transpirenenc després, han acostat La Molina a Barcelona. El Xalet serà, no cal dir-ho, un magnífic atractiu més que arrabassarà La Molina, definitivament, a les solituds pirenenques per lliurar-la, verda a l'estiu, blanca a l'hivern, als bons amics de la muntanya.

Un skiadorentrenant-se

Dos aspectes dels voltants de La Molina, nevats

Els skiadors a la recerca d'una pista

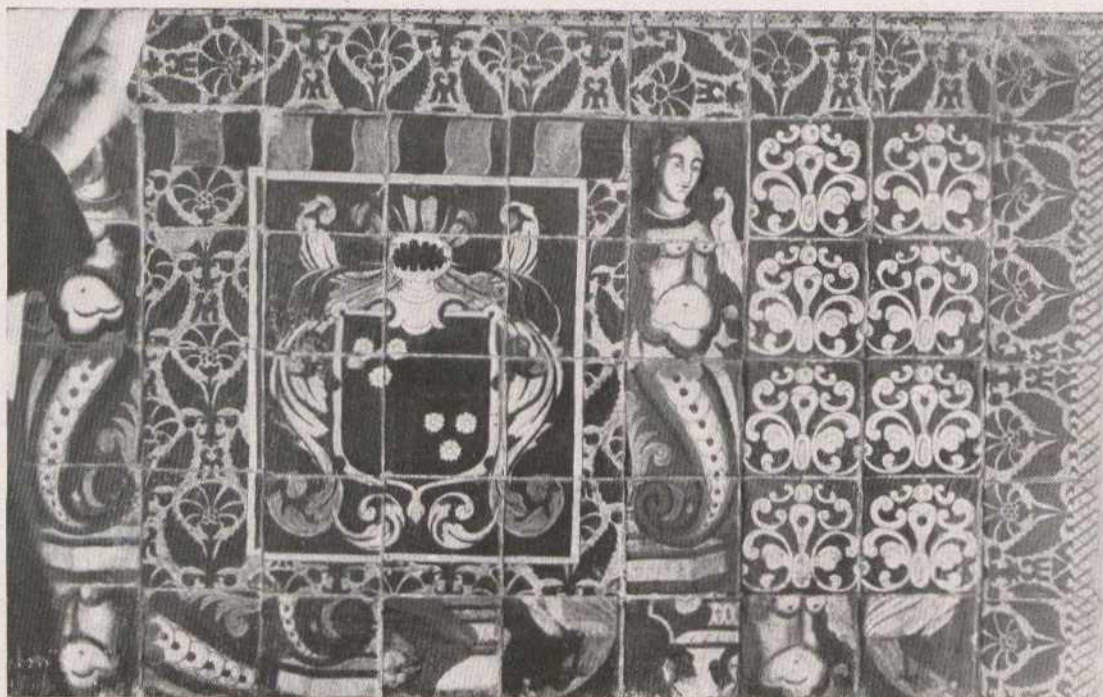

Prenent embranzida en plena pista

(Clixés J. M.ª Guilera)

Llinatges antics de Catalunya

PER ALEXANDRE D'ARMENGOL I PEREYRA

Arrimader de rajoles vernissades, a l'Ermita de la Verge del Remei, de Castell d'Empordà

(Clxé Arxiu Mas)

MARGARIT

Fou bressol d'aquesta família el Castell d'Empordà, nomenat també Sant Martí de Llaneres, prop de La Bisbal. Antiga nissaga que donava homes d'espasa i homes d'Església. No resseguirem totes les malles d'aquesta cadena que es desenrotllava al compàs de la història.

L'època de major esplendor de la casa fou en el segle xv, quan florí Joan de Margarit, Canonge de Girona, després Bisbe d'Elna i Ambaixador especial del Rei, mentre estava en possessió d'aquesta dignitat.

Fou nomenat Bisbe de Girona i esmerçà les seves grans energies en la política, prenent part

en favor de Joan II, en la lluita que contra ell sostenia el Principat. Quan la Reina, Joana Enríquez, sota pretext d'apaivagar els pagesos de remença, que evidentment feien la causa del Rei, es dirigí a Girona i fou assetjada allí pel Comte de Pallars, Capità General de les forces que envià la Generalitat, Joan de Margarit fou dels que tingueren de refugiar-se amb la Reina en l'antiga fortalesa nomenada *la Força Vella*, no faltant-li la companyia de capitans de la seva família, car entre altres partidaris, hi eren Bernat Margarit de Castellampurdà i altre Bernat Margarit.

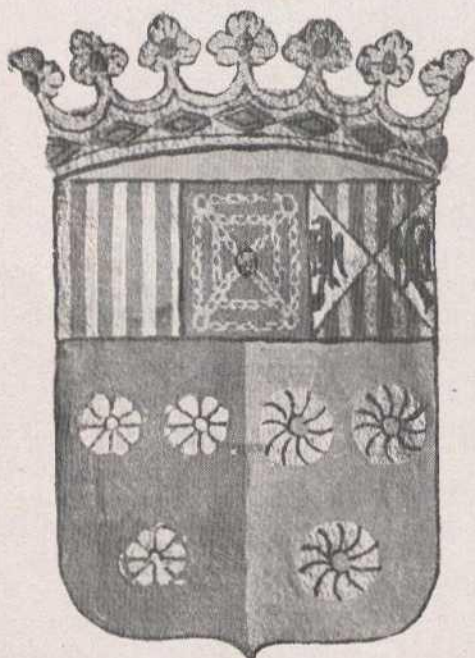
En recompensa de la fidelitat mostrada a la seva causa, Joan II, per document datat a Tàrraga, a 25 d'abril de 1465, li concedí el singular privilegi de portar al cap del seu escut familiar les armes reials de Catalunya, Navarra i Sicília, i a sota, les seves de Margarit i, per la seva mare, Molas, tal com les reproduïm en aquestes planes.

Aquest mateix personatge era el que demostrava el seu caràcter ferri presentant-se com senyor feudal a dominar amb les armes la vila de Corsà, revoltada. Era qui excomunicava el capità Joan Sarriera, casat amb sa neboda Na Jolant, i davant de tot el poble estirava la corda de la campana de la excomunió, que ningú gosava tocar. Notable home de lletres, escriví el «Paralipomenon Hispaniae» i altres llibres; fou elevat per la Santa Seu a la dignitat cardenalícia, del títol de Santa Balbina, morint a Roma als 80 anys d'edat. Cent vint-i-cinc anys més tard s'aturava davant de sa tomba una persona de sa família i esculpí a sa memòria un suntuós epitafi.

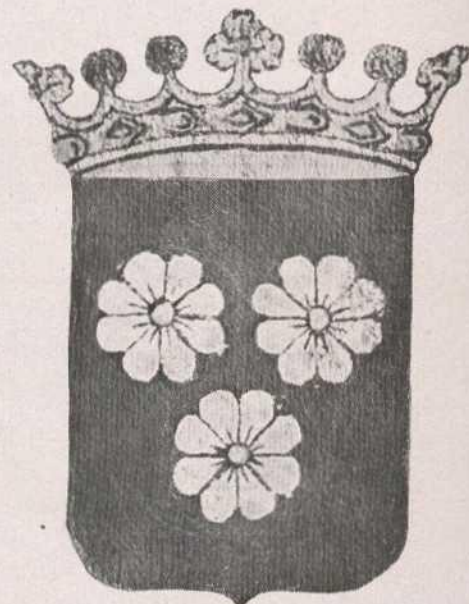
Les armes dels de Margarit són, segons una descripció del segle xvii: «De güella 3 roses

d'argent en triàngul major» (*). Pella i Forgas ens parla de «tres margaridoies d'argent», com tractant-se d'armes «parlants» en que la flor margarida simbolitza directament el cognom Margarit. No manquen monuments per escatir-ho, essent l'examen de la composició en rajoles, que reproduïm, el que pot decidir la qüestió pel qui vulgui profunditzar-la. No s'oblidi, però, que autor tan ben orientat com Bernat Mestre, el manuscrit del qual és de 1544, tot classificant els Margarit entre els «Gentilshomes de Girona i ciutadans», diu que les armes porten «De güella III roses d'argent».

(*) Usarem en el successiu la dièresi, baldament no figuri en els manuscrits, per a evitar pronunciacions errades.

Marguerit

Margarit

Moll de la Seu: al fons l'església de Santa Maria, avui Seu de Mallorca

(Arxiu Mas)

DOS NADALS CATALANS

PER LLORENÇ RIBER

I

EL NADAL D'UN ALMOGÀVER

HEUS aquí un miracle nadalenc que el nostre Ramon Muntaner reconta; miracle florit entre la blancor miraculosa de la neu de Nadal, que és la neu més blanca de l'any, com els trobadors provençals ja ho sabien. Aquest prodigi suau sembla la flor d'un místic roser teutònic; i ho és del roure dur d'una crònica catalana. Di-ho és un miracle remot, i no ho és. S'escriu que és un miracle remot, i no ho és. S'esdevingué sota el porxo de l'església de Sant Nicolau de Portopí i dins la Seu de Madona Santa Maria, de la ciutat de Mallorca.

Estava a punt de finir l'any 1286. El senyor rei N'Amfós d'Aragó llarg temps feia que estava pensant que era una vergonya per ell que els sarraïns tinguessin l'illa de Menorca; i així, que era bo que els en gitàs i la conquerís i que tragués d'afany i de maldecaps el seu oncle el rei de Mallorca; que més valia que la hi lliuràs poblada de cristians que no que romangués, com estava, empestada de sarraïns. I com fos que el moxerif de Menorca no s'avenia a deixar-la a les bones, ell resolgué de prendre-la-hi a les males i forçivoltament, amb violència d'armes. El seu germà, el rei de Sicília, li trameté per aquell passatge i gesta, quaranta galeres armades; mentre ell ana-

va aparellant la cavalleria i l'almogaveria, ço és, cinc cents cavallers amb cavalls armats i trenta milia almogàvers. Partí aquest exèrcit de Salou, cap a la ciutat de Mallorca, on arribà quinze dies abans de Nadal. Tan cru fou aquell hivern que en memòria d'homes no hi havia record de cap altre hivern tan inclement i tan fort de vents i de pluges i de grops. Ramon Muntaner, que era de la companya i tenia prou ben coneguda l'àlgida rigor de les hivernades hiperbòries, compara la tèbia mar mallorquina, en aquella històrica darrerria desembral, a la mar que ell anomena de Tana, que no és altra que la mar d'Azof. Galiots va haver-hi que de fred perderen els caps dels dits.

I fou per aquest mal temps d'hivern que s'esdevingué un bell exemple i miracle «lo qual jo viu tot e tothom comunament», diu el nostre adorable i veridic cronista. I jo, com ell, «aquest vos vull recontar per ço que cascú se guard de l'ira de Déu».

Vint almogàvers hi havia en una companyia, els quals tots eren de Segorb i d'aquella contrada; i posaven al porxo de l'esglesiola de Sant Nicolau de Portopí. I com era la revetlla de Nadal, deu d'aquests almogàvers se n'anaren a cercar bestiar per a l'àpat nadalenc. Quatre moltons portaren i els feren escorxar, i escorxats els penjaren al porxo. «Costuma es de catalans que la vespra de

Nadal, tothom dejuna comunament, e no menja fins a la nit». Assegurats ja que a l'endemà tindrien gran vega i festí, sortiren a fer provisions per a la taula frugal de la vigília, ço és, cols i peix i fruita. Un dels vint companyons «lo qual era de Sagorp» havia jugat i havia perdut; i felló com estava per causa de la pèrdua, prengué un quarter de moltó i el posà a l'ast. Quan els altres tornaren amb la verdesca pel sopar de la vetlla, i oloraren el fumet del moltó i veieren el quarter a l'ast, molt se'n meravellaren i se n'esquivaren, i exclamaren: — ¿Qui és aquest que ha més a l'ast aquest quart de moltó? — No se n'imagà el qui l'hi havia posat, i respongué que era ell. — I per què ho haveu fet? — Per ço com jo vull anit menjar carn a deshonor de la festa que demà serà. — Molt l'en varen reprendre els altres companyons i es pensaren que, si bé ho deia, no ho faria. I aparellaren llur magre sopar i posaren llur taula. I decantat d'ells, el segorbí prengué una tovalloleta i s'assegué a l'altra part del foc i estengué sa tovalloleta. I tots començaren a riure i a xuflar-se d'ell, que mai anaren a pensar-se que ho fes. I quan ells foren asseguts i començaren a menjar, aquell segorbí prengué el seu quart de moltó i se'l posà davant i tallà de la carn, i digué: — Jo vull menjar d'aquesta carn, a deshonor de la festa que anit és i demà serà. — I heus aquí que al primer bocí que es posà a la

boca, li aparegué en visió un home tan gran que tocava amb el seu front el teginat del porxo, i amb la mà plena de cendra li donà en la cara tal cop, que el tirà a terra, i cridà quan fou a terra: *Santa Maria val!* tres vegades. I roman-gué estès i llarg com si fos mort, despoderat dels seus membres i amb la vista perduda. L'en alçaren sos companys, i el posaren sobre una flassada i va estar així, com a mort, fins a mitja nit.

És mitja nit. Cau la rosada del cel damunt la son de la terra. El cant d'un gall, com una espasa aguda i tota nua, fendeix el gelat silenci i va a ferir les remotes estrelles. Palpita, dins la nit, el chor desvetllat de les campanes que van dient, amb veu trencada per la joia: *Ens és nat un Infantó*. Cobra la paraula l'almogàver, obre els ulls errants i demana prevere i confessió. El capellà de Sant Nicolau de Portopi recull la seva confessió sanglotant i contrita. I al matí de Nadal, a prec i requisició d'ell, portaren-lo a l'església de Nostre Dona Santa Maria de Mallorca; i fa que el posin davant l'altar; i tota la ciutat anava a veure'l. I ell, amb un gran encariment i amb la veu mullada de plor, demanava al poble que pregàs a Déu per ell. I en la dita església, que és la Seu, fou feta ordenació que cada dia s'hi digués *Salve Regina*, fins a tant que el baldat almogàver fos mort o guarit. ¿Què més no en diria? Això durà fins el dia de l'Aparició o Epifania, que la Seu fou plena de poble. I quan el predicador hagué predicat, pregà al poble que tots ensems pregassin a Madona Santa Maria que pregàs el seu car Fill que, aquell dia beneït, mostràs sos miracles sobre aquell almogàver pecador, i que tothom s'agenollàs, mentre els clergues cantaven *Salve Regina*. I quan l'hagueren cantada, l'home gità un gran crit i els membres, tots quants n'havia, sortiren-se de llur lloc de tal guisa que sis preveres l'havien de sostenir. I a la fi de la *Salve Regina*, amb gran cruïxit de tots els seus ossos, en presència de tots, recobrà la vista i els membres li tornaren cadascun al seu lloc, condrets i bons. I així ell i tot el poble regregrà Déu d'aquell tan bell miracle que Déu i Madona Santa Maria els havia mostrat. I el bon segorbi se n'anà sa i dret, amb ben poques ganes de tornar a jugar, segurament, i menys encara de rompre la vigília de Nadal.

Ramon Muntaner acaba la seva exemplar relació amb aquesta prudent comanda: «Cascú de vosaltres qui aquest miracle oïreu, que fou tan manifest i palès, curau de treure'n lliçó i profit i temeu el poder de Déu, i esforçau-vos a ben obrar i guardau-vos que ni de fet ni de paraula faceu res contra el sant nom de Déu o de Madona Santa Maria, i dels seus beneyts sants i santes, ni les festes que són ordenades per la Santa Església Romana.»

II

EL NADAL DE L'ABAT BIURE

LES Corts de Perpinyà, celebrades per Pere III, l'any 1351, hagueren d'entendre en el crim de sacrilegi, «crim horrible i inhumà, novell i no acostumat», perpetrat en la veneranda persona d'Arnau Ramon Biure, abat de Sant Cugat del Vallès, la nit de Nadal de 1350. Eren aquestes,

Interior de la Seu de Mallorca

(Arxiu Mas)

Corts generals de Catalunya, i s'hi eren ajuntats prelat, barons, cavallers i síndics de les ciutats i de les viles. L'horrenda malifeta sobre la qual havien de deliberar era aquesta que ara us diré.

A hora de matines, la nit de la festa de la Nativitat de Nostre Senyor Jesucrist, Arnau Ramon Biure, abat de Sant Cugat del Vallès, monestir de monjos negres del patriarca Sant Benet, des de la seva abadal cadira presidia la sagrada salmòdia en el chor de l'església monestirial. Anava vestit dels sacerdotals paraments amb la màxima pompa que preceptuava la Litúrgia d'aquella gran festa. Amb els ulls clucs i amb el front entre les mans, pensava en el sentit misteriós de la lliçó que li tocava cantar, que tal volta era la del profeta Isaïas, la primera del primer nocturn, on s'hi diuen coses tan magnífiques com ara aquestes:

«El poble qui anava caminant a les palpentes, veié una llum gran; per aquells qui habitaven

dins la regió de l'ombra de la mort, s'és alçada una gran clariana...»

«Tot botí violent fet en el tumulte de la batalla, i tota vestidura sollada de sang, serà en combustió i serà pastura del foc.

«Car un Infant ens és nat, i ens ha estat donat un fill; i son nom serà anomenat l'Admirable, el Conseller, el Déu, el Fort, el Pare del segle futur i el Princep de la pau.»

Tal vegada eren aquestes esplèndides llunyanies messiàniques que meditava l'abat Biure, amb

el front pensarós entre les mans, quan vet aquí que alguns fills de perdició, esbalandrant les portes com un cop d'oratge violent, entraren en escamot dins el temple de Déu amb les espases desemeinades i disfressant la ferotge cara amb barbes fictícies. En sobtosa irrupció abocaren-se sobre l'abat i cruelment en el cap el nafren. L'abat coltelletjat tan inopinadament, confugí a l'asil de l'altar reverenciabile. Pensà que la religiosa temor de l'altar i de les santes relíquies capturaria l'acarnissada iracúndia dels sacrilegs agressors, i prenent un Crucifix se'l posà davant del pit, a guisa d'escut i defensiu. Per deposició d'alguns testimonis oculars del sacrilegi consta, diu el procés, que una altra creu «en la qual era el fust de la Vera Creu», se girà de l'altra banda miraculosament per no veure la impia mescladissa. Però els assassins, no tement Déu ni venerant l'altar ni reverenciant la creu adorable del Senyor, «pus inhumanament que no havien començat» coltelletjant l'altar i fent estelles de la creu, feriren, de molts cops l'abat, el qual mig viu i espaordit i demanant humanal socors, tornà corrent al dit chor on hi havia alguns monjos, presos d'intensíssima paúra. Aquells, accelerats, seguiren-lo fins el chor, i dins el chor «de tants e de tan greus cops ab lances e spases feriren», que allà mateix l'abat Biure caigué mort.

Les quals coses horrenes, pervingudes a les orelles reials de Pere III, causaren-li «admiració amb congoixa de coratge e dolor e turbació de cor». I pensà de venjar «tan detestable i nefandíssim pecat» que, a parer d'Ell i de les Corts Generals, no tenia parió sinó amb aquell altre greuíssim sacrilegi bíblic que perpetraren els jueus en la persona del sacerdot Zacharias, fill de Barachias, que mataren a cops de pedra entre el vestibul i l'altar, com els ho tira en cara Nostre Senyor Jesucrist en l'Evangeli segons Sant Mateu. I a aquest mateix crim sacrilleg perpetrat pels jueus, hom, aquell temps, no li trobà semblança sinó amb aquell fraticidi que escampà la sang d'Abel. El sacrilegi d'aquell tràgic Nadal de Sant Cugat tenia, als ulls de Déu i dels homes, la màxima gravetat. Va ofendre Déu el Pare, diu el procés, per ço com la casa de Déu, casa d'oració i de repòs, fou violada pels fills d'iniquitat amb força i agressió d'armes, i polluída per escampament d'humana sang. Va ofendre

Déu el Fill en ço que el crim fou perpetrat el dia del seu Nadal, començament i causa de la nostra salvació i que, més que cap altra festa de l'any, porta a tot el món una afluent alegria. Va ofendre Déu Esperit Sant, per ço com l'abat estava meditant les paraules que Ell revelà al món per boca del Profeta, i fou embarcat de repetir-les al poble. Va ofendre la gloriosíssima Verge Maria, car en el moment adora-ble, en el moment august del seu puerperi, fou comès l'horrible pecat que causà a la virginal Partera, no alegria i goig, sinó tristesa i plor. Va ofendre la companya dels Àngels, car fou a aquella hora que ells cantaren *Gloria in excelsis Deo* i evangelitzaren al món dormit la gran gaubança. Va ofendre el benaventurat Sant Cugat, el cos sant del qual era sobre l'altar, i encara va ofendre tots els altres Sants i Santes de Déu que hi tenien llurs relíquies. Va ofendre el rei mateix, car «en vilipendi ensems e menyspreu de la nostra senyoria», violaren la pau i treva estesa a les esglésies, cementiris, preveres, monjos, religiosos i, majorment, el dia de la Nativitat de Nostre Senyor i en la seva veneranda vigília. La casa de l'abat, escomesa i envestida d'armes malvadament; la sacrosanta església de Déu, violada; els sagrats ministres, espaordits; els divinals oficis, perturbats; l'altar

major de l'església i la Santa Vera Creu, menyspreats i sacrilègament coltejats.

Amb les pròpies paraules d'un salm que es diu a l'ofici litúrgic d'aquella nit, diu el procés, que

de novell adveniment o entrada de successors nostres, o de les il·lustres Regines, o de nati-vitat de Fill nostre, o de viatge dins terra, o ultramar, o per mar faedor o per alguna pública alegria la qual a nos o aquells pogués esdevenir o per qualsevol altra ocasió, causa o raó, en-cara si majors seran de les expressades».

Sembla que els assas-sins, després de perpe-trada l'abominable gesta, havien pogut fer-se escà-pols; i encara pel mes de febrer de l'any que vingué davant, anaven fuits i inassequibles. Per això el rei, dins el terme de trenta dies «per pri-mer, segon, terç e pe-remptori», imposava'ls l'obligació de compa-rèixer davant el veguer de Barcelona i posar-se si mateixos presos; i si no compareixien, els con-sideraria «confessos i con-vençuts de les coses da-munt dites».

Heus aquí els noms execrables:

Berenguer de Saltells, Bernardí Rosseta, de Sabadell; Ramon Vinader, de Barcelona; An-tic Figuerola, Pere Lladó i un anomenat En Negre.

Una secular abominació acompanya aquests noms, car per suggestió diabòlica posaren mans violentes sobre un clergue i tacaren de sang la nit sacrosanta de Nadal, pura com el rou i tendra com la llet.

Monestir de Sant Cugat del Vallès

(Arxiu Mas)

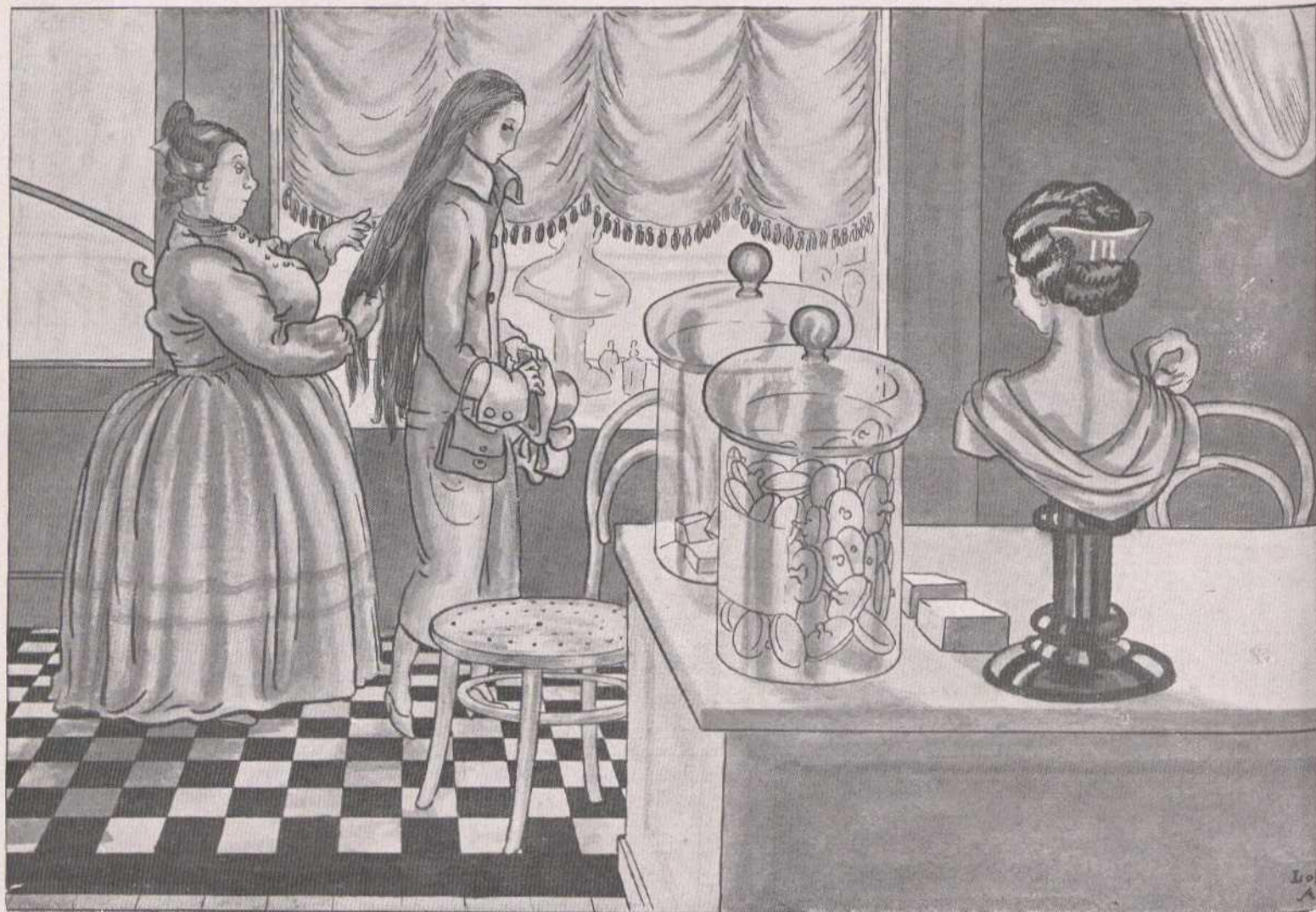
s'es menester que els perpetradors d'aquell crim amb verga de ferro sien corregits i com vaixells de terrissa sien trencats. I fulmina, contra ells, blasmes i malediccions deuteronomiques. Amb un implacable jurament i amb un reat espantós, el rei es lligava a si mateix i encara als seus successors «que mai no poguessen perdonar ni remetre» aquell crim; ni els seus perpetradors no podien ésser indultats «ni per motiu

Teixit de l'Alba de l'Abat Biure de Sant Cugat del Vallès, pertanyent a l'any 1531

Aquesta peça d'indumentària eslesiàstica, al·ludida en l'article del nostre col·laborador M. Ribet, és una de les mostres més remarcables que posseeix el nostre Museu diocesà.

(Arxiu Mas)

Conte americà de Nadal

PER O. HENRY

TRADUCCIÓ DE L. P.

IL·LUSTRACIONS DE

LOLA ANGLADA

Un dòlar i vuitanta set cents. Ni més ni menys. I dels cents, seixanta en peça menuda. La moneda petita permet regatejar millor a casa de l'adroguer i del carnicer i a la parada de l'home de la fruita, fins que us torneu vermell de por que us diguin cançoners.

Della repassà els seus comptes tres vegades. Un dòlar i vuitanta set cents. ¡I l'endemà era Nadal! ¿Què voleu fer-hi sinó ajeure-us damunt del llit i somicar? Della féu com fa tothom. Això ens suggereix la reflexió que la vida s'ompla de sanglots, de sospirs i de somriures. Els sospirs predominen. Mentre la mestressa de la casa puja del primer pis al segon pis, repassem l'indret d'una ullada. Cambra amoblada a dos dòlars la setmana. No pot dir-se la misèria, però s'hi acostà.

Al vestibul baix hi ha un bussó de cartes, al qual ni per mostra no ve a parar cap plec de paper, i un botó elèctric que cap dit no oprimeix mai. Damunt, un targetó de visita a nom de James Dillingham, jove.

Fou temps enrera, quan guanyava vint-i-cinc dòlars setmanals, que el senyor Dillingham cregué un deure d'anunciar així el seu nom a les gents. Ara que els seus ingressos eren reduïts a vint dòlars setmanals, les lletres del mot Dillingham semblaven vacil·lants com si somniessin seriósament a servir un senyor D., modest i sense pretensions.

Altrament, sempre que el senyor Dillingham jove entrava a casa i obria la seva cambra, era cridat: *Jim* i molt amanyagat per la senyora James Dillingham, jove, que ja us ha estat presentada sota el nom de Della. Tot això està molt bé.

Cansada de plorar, Della amorosí la cara amb la bronja d'empolvar. Es recolzà a la finestra i, amb aire abatut, contemplà una gata gris. L'endemà era Nadal i ella no tenia sinó un dòlar vuitanta set cents per a comprar el present de Jim. I pensar que havia estalviat mesos i mesos per a arribar a un resultat tan minso.

Amb vint dòlars cada setmana no es pot anar

gaire lluny. Les despeses excedeixen les previsiones. Això passa sempre.

Un dòlar vuitanta set cents per a comprar un present a Jim. El seu Jim! ¡Hores joioses esmerçades a cercar el què podria comprar-li! Una cosa bonica, rara i preciosa; i un objecte digne d'ésser posseït per Jim!

Hi ha, entre les dues finestres de la cambra, un mirall estret dins el qual una persona reduïda i molt àgil pot, en ràpida successió de bandes longitudinals, obtenir una vista de conjunt de la seva silueta. Esvelta i àgil, Della havia assolit el mestratge d'aquest art. De sobte s'allunyà de la finestra i es plantà davant del mirall. Els ulls li brillaren estranyament, però per espai de vint segons el seu rostre perdé tota color. Ràpidament deslligà els seus cabells fent-se un doll llarg damunt l'espatlla.

Els James Dillingham, dins llur misèria, posseïen dos tresors dels quals, cadascú d'ells, orgullejava. L'un era el rellotge d'or de Jim, el qual havia estat del seu pare i abans del seu avi.

L'altre era la cabellera de Della. Si la reina de Saba hagués viscut davant per davant de la cambra de Della, amb el pretext d'eixugar els cabells, el millor dia ella els hauria fet onejar per la finestra només per menysprear els encisos i les joies de Sa Majestat. Si ell hagués conegut al rei Salomó amb els seus tresors apilats al soterrani, Jim, cada vegada que s'haguessin topat, hauria tret el rellotge per tal com d'enveja el rei s'esbullés la barba.

Els bells cabells de Della onejaven, doncs, damunt les seves espatlles i brillaven com una bruna cascada, arribant-li, a guisa de mantell, fins els genolls. D'un gest nerviós i ràpid, ella els garbellà. Una breu defallença immobilitzà un minut la seva decisió, mentre unes llàgrimes furtives li humitejaven els ulls i es desfeien rostre avall.

A la fi es posà l'usada jaqueta i el capell, i eixí al carrer. S'aturà davant d'una botiga amb aquest lletrero: *Mme. Sofronie. Postissos de tota mena*. Della pujà un esglaó i davant de la porta es deturà per a prendre alè. La mestressa, grassa, excessivament blanca i glacial, li digué què volia.

—Voleu comprar-me els cabells?—preguntà Della.

—Certament, compro cabells—digué la dama. —Treieu-vos el capell i deixeu-me mirar si valen la pena.

La bruna cascada brollà.

—Vint dòlars—digué la dama mesurant el doll amb mà experta.

—Cosa feta. Doneu-me els diners—digué Della.

Oh! Les dues hores que vingueren després, volaven amb ales roses. Perdoneu la metàfora. Della tafanejà tots els aparadors abans de comprar el present de Jim. A la fi trobà el que li convenia. Semblava fet expressament per a ell i per a ningú més. No hi havia pas res millor a cap altra botiga.

Era una senzilla cadena de platí, d'un dibuix sobri, la valor de la qual radicava en la matèria, sense ornaments cridaners, tal com esdevé amb totes les coses bones. Aquesta cadena era digna del rellotge.

Della, de seguida que la veié, comprengué que calia que aquella cadena fos de Jim. Hauria dit que se li assemblava. Sobrietat i valor intrínseca. Li'n demanaren vint-i-un dòlars i ella retornà a casa amb els vuitanta set cents.

Amb tan bona cadena al rellotge, Jim, entre la millor societat, podria consultar l'hora. Perquè per magnífic que fos el rellotge, ara no gosava treure'l degut a la beta de couro que l'aguantava.

Arribada a casa, l'excitació de Della es calmà. Tragué els ferros vells d'arissar, encengué el gas i reparà els estralls causats per la generositat del seu amor, cosa sempre molt difícil per no dir sobrehumana.

Mitja hora llarga, i la testa de la doneta s'auriolava de rulls menuts que la feien semblar un jove estudiant medieval. Amb ironia esguardà el mirall, i pensà:

—Si Jim no em mata, dirà que semblo una chorista de Correy-Esland. ¿Podia fer altra cosa, si només tenia un dòlar i vuitanta set cents?

A les set el cafè era preparat i les costelletes a prop del forn a punt de coure.

Jim no feia mai tard. Della, asseguda al caire de la taula, a prop de la porta, jugava amb la cadeneta. En sentir passes a l'escala, empallidí. Com que tenia el costum de resar amb motiu de les coses més puerils de la vida, barbotejà:— ¡Feu, Senyor, que em trobi bonica!

La porta s'obrí i Jim entrà. Semblava enmagrit i consirós. Pobre xicot, ¡vint-i-dos anys i el pes d'una família! Li caldria un abric i anava sense guants.

Féu dues passes i esguardà Della amb una expressió que ella no endevinà i de la qual en restà esverada. No era d'enuig ni de sorpresa ni de desaprovació ni d'horror. Jim la contemplava simplement amb aire esmaperdut. Della s'alçà, acostant-se-li.

—Jim, estimat—digué;—no em miris així. M'he fet tallar els cabells i els he venut, perquè altrament m'hauria estat impossible de fer-te el present de Nadal. Ja tornaran a créixer. No? Ja saps que els meus cabells creixen extraordinàriament de pressa. Desitja'm un bon Nadal i es-

tiguem contents. ¡Si sabies quin present més bonic tinc per a tu!

—T'has fet tallar els cabells? — preguntà Jim, lentament, com si arribés a formular la pregunta després d'un esforç mental molt dolorós.

—Els he fet tallar i els he venut — respongué Della. — No m'estimes així? Sense cabells i tot, jo sóc sempre jo.

—Dius que no tens cabells? — repetí Jim amb un posat de ximple, mirant curiosament al voltant seu.

—No els busquis — digué Della. — Els he venut. És Nadal. No t'enfadis i pensa que és perquè t'estimo que he fet aquest sacrifici. Pesa més el meu amor que els meus cabells... ¿Vols que posi les costelles al foc, Jim?

Jim semblava que es desvetllés d'un somni hipnòtic. Abraçà Della. No insistí. ¿Vint dòlars setmanals o un milió anyal? Hi ha molta diferència? Un matemàtic i un home d'esperit s'equivocarien en les apreciacions. Els màgics porten presents valuosos, però equivoquen la direcció. Ens explicarem. Jim tregué un paquet de la butxaca i el deixà damunt la taula.

—No judiquis malament, Della — digué. — No és una trena més o una trena menys que pugui canviar el meu amor. Però si desfàs el paquet comprendràs per què m'he quedat esmaperdut.

Els dits àgils desferen les cintes i el paper. Un crit d'èxtasi i després, ai las, un davassall de llàgrimes i de planys que exigiren de l'amo de casa mil paraules de conhort.

Perquè el paquet era un meravellós joc de pintes que Della no es cansava d'admirar davant d'un aparador. Admirables pintes amb incrustacions de pedres precioses, una veritable conquilla de la color de la cabellera esvaïda. Eren, ella ho sabia prou bé, pintes molt cares, i amb tot el cor les havia desitjades sense esperança. Ara les tenia. Però no tenia les trenes que els calia ornar.

Les agafà amb respecte, i digué somrient entre mig de les llàgrimes:

—¡Els meus cabells creixen tan de pressa, Jim!

Després saltironà com una gateta jove, cridant: — Oh, oh!

Jim no havia vist encara el seu magnífic present. Ella li mostrà damunt la mà estesa. El preciós metall mat brillava com si reflectís l'ardor del cor de la dona.

—No és digna d'un dandy, Jim? He furgat tots els indrets per descobrir-la. Ara, si el cor t'ho diu, podràs consultar el rellotge tant com

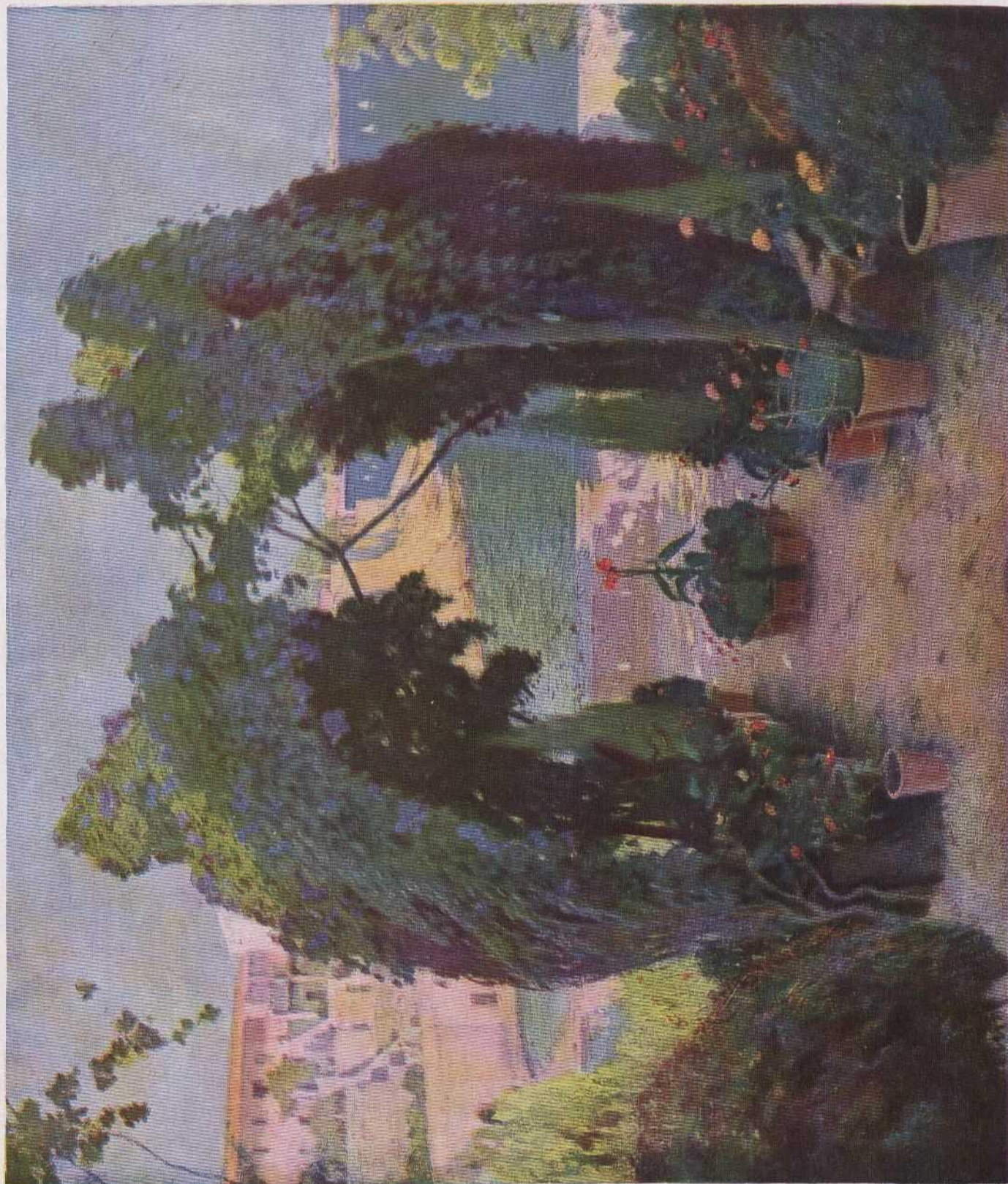
vulguis. Dona-me'l, que ja em triga de veure com hi lliga.

Sense resposta, Jim es deixà anar damunt del llit, i fent coixí de les mans darrera la testa, braços enlaire, somrigué.

—Della — digué. — Servem religiosament els nostres presents. Són massa bells perquè poguem servir-nos-en. Jo he venut el rellotge per a comprar les teves pintes. Ara fem coure les costelles.

Els màgics són gent extremosament assenyada qui portaven presents al bressol de l'infant Jesús. ¿Com que eren tan prudents, no havien potser previst el canvi per a un cas com el nostre?

Jo us he dit barroerament la història de dos enamorats els quals, l'un per l'altre, sacrificaren el més gran tresor. Reconequem que de tots els folls que fan presents, aquells eren els més savis. Eren els Màgics.

JARDÍ VORA MAR, paisatge de SANTIAGO RUSINOL

PLAFÓ DECORATIU

J. M. SERT

El nou Museu de l'Art Modern a Barcelona

(Fantasia d'una nit de Nadal)

PER LLUÍS FALGUERES

TOTS els autors — àdhuc els que han desertat dels nostres rengles — estan d'acord per reconèixer l'extraordinària vigoria de l'art català modern.

Però malgrat d'aquesta falaguera unanimitat, passen els anys, canvien les coses i hom no veu enlloc el decidit propòsit de crear d'una manera digna el nostre Museu de l'Art Modern, el nostre equivalent del Luxembourg de París — diguem-ho així per què ens entenguin els senyors que sense una referència d'aquesta mena no acaben d'entendre res.

El Palau del Parc de la Ciutadella és insuficient per a contenir l'art antic; el del Parc de Montjuich és destinat a tota mena d'exposicions (avicoles, de l'automòbil, del moble, etc.). El Palau de Belles Arts, mig abandonat, ple de goteres, només serveix per rebre les colònies escolars cada fi d'estiu... No tenim Palau de l'Art Modern.

I precisament en aquests dies — precisament! — quan qualsevol dirà que les circumstàncies no conviden a fer grans projectes de tirat idealista, sentim l'irrefrenable pruija de parlar-ne com si talment fóssim a la vetlla de construir-lo.

¡Ah, amics meus, quina bona

BERENGUER EL GRAN

J. LLIMONA

cosa és el somiar! Fan córrer que és un exercici depriment, una diversió sense solta, que més aviat afebleix que prepara per a les grans empreses. No ho cregueu. El somni sempre és fecund. La llavor de tota obra bella, de tota acció noble, cal cercar-la en les hores de lenta *rêverie*, en la immobilitat del que pensa, en l'estatisme del que esmola acuradament el seu desig.

Abandonem-nos, doncs, sense reserves, al goig d'inaugurar fil per randa el nostre Museu de l'Art Modern, que de fet és encara una nebulosa.

L'EDIFICI

Ah, l'edifici! No tenim cap dubte serà un palau d'estil novoclassic, molt sobri de línies. Tot de pedra — pedra de debó —, pedra de dalt a baix. Res de pedres artificials, res d'aquestes combinacions decoratives que la gent de l'ofici designa amb un mot terrible: *mandanga*.

L'EMPLAÇAMENT

¡Tenim grans idees per a l'emplaçament; a fe que sí! Ens serà igual que hom planti l'edifici cap a la

EL GERRO XINÈS

CARLES

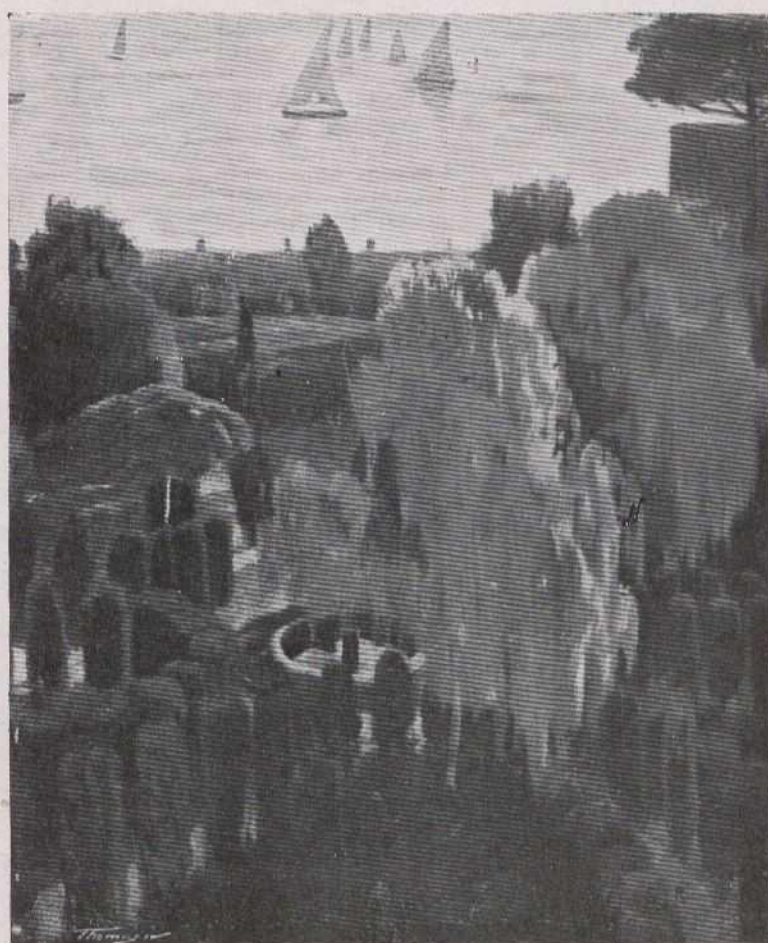
GITANET

J. NONELL

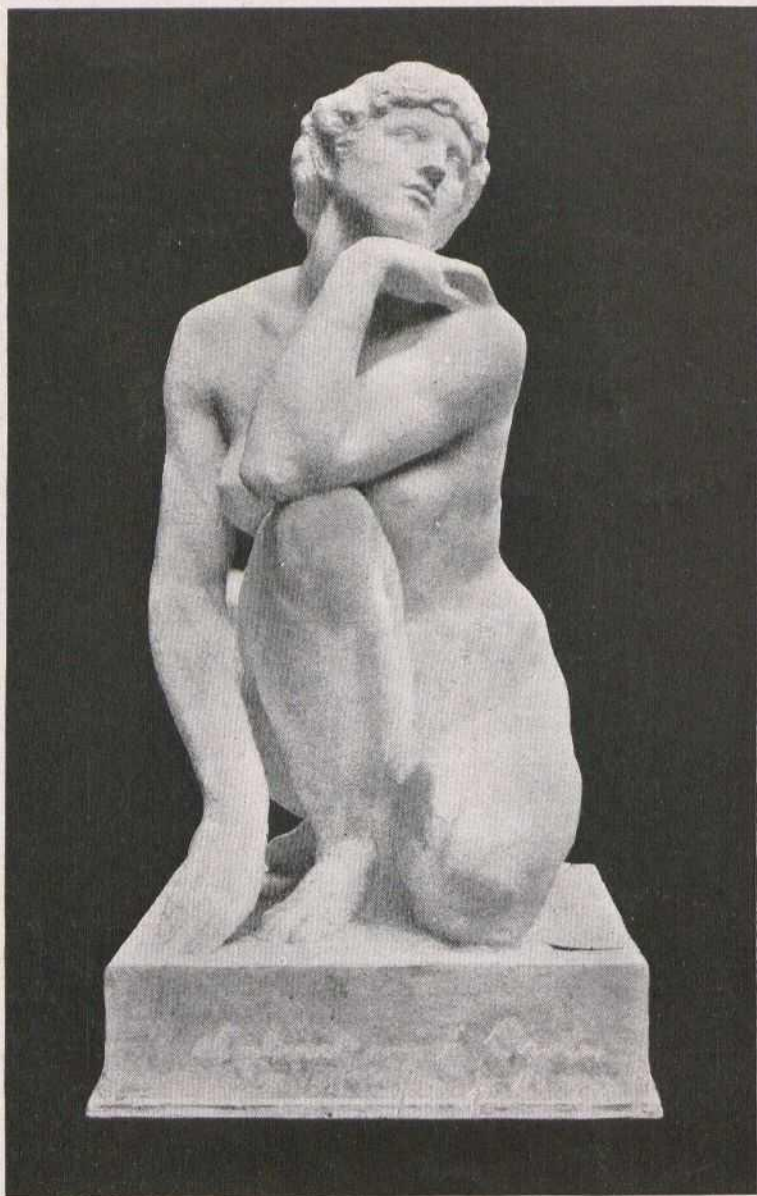
NENA AMB UN GOS

J. SUNYER

JARDÍ DEL PIRATA

S. RUSIÑOL

LA DEESSA

CLARÀ

RETRAT DE LA SENYORA X.

R. CANALS

PAISATGE D'HIVERN

J. VAYREDA

dreta o cap a l'esquerra, tocant al mar o enfilat a la muntanya. Però — condició novíssima! — l'edifici s'alçarà al cap d'avall d'una gran avinguda i estarà voltat de jardí. ¿Negueu novetat a la meua idea? ¿Invoqueu els mils exemples de París, els cents exemples de Viena, de Berlín i àdhuc de Madrid? Sí, sí, ja els sabem; però la idea de col·locar els edificis al fons d'una gran avinguda i voltats de jardí és ABSOLUTAMENT INÈDITA A BARCELONA. El nostre Museu serà el primer edifici que tindrà un emplaçament d'aquesta mena. Allò que no varen fer els urbanitzadors de 1888 i allò que no han fet els de 1924, ho faran els constructors del nostre Museu d'Art Modern, l'any 192...

EL TRESOR

Quan un hom fa un Palau és per què vol guardar-hi un tresor. Aquest tresor, de vegades, és una persona, un emperador, un príncep, un duc, als quals a tort o a dret els ha estat atorgada aquesta consideració. Altres vegades el tresor és una cosa abstracta, com la justícia; per tot hi ha Palaus de Justícia. Àdhuc a Barcelona n'hi ha un. Finalment, hi ha vegades que el tresor és una cosa material i espiritual alhora: una col·lecció de pintures, una biblioteca, un aplec de documents històrics...

En el nostre somni, el tresor a guardar són les obres cabdals de l'art català modern: pintures i escultures.

És delicat de fer-ne la tria. Delicat, difícil, però no impossible. Tots els museus, àdhuc els més mal dirigits, han acabat per copsar els testimonis definitius d'una època. Cal només una mica de bona voluntat i un eclecticisme generós que impideixi el refús de cap tendència ni de cap escola. Així s'esdevindrà que al nostre Museu s'aplegaran obres de: Andreu, Armengol, Aragay, Borrell, Baixas, Baixeras, Benet, Barrau, Badrines, Camps, Cardunets, Carles, Canyellas, Cabanyes, els Casas, Canals, Colom, Cardona, Campmany, Duran i Camps, Elias, Estrany, Espinal, Farré, Ferrater, Flo, Foix, Gimeno, Garcés, Galweny, Gilli Roig, Junceda, Lasarte, Larraga, Laporta, Labarta, Llimona, Llaverias, Llop, Moisès, Monner, Montanya, Monturiol, Mallol, Masriera, Mompon, Mestres, Mercader, Meifren, Mir, Matilla, Marques, Miró, Oliver, Opisso, Pascual, Puig-Perucho, Rafols, Rusiñol, Raurich, Ribera, Ros Güell, Serra Sisquella, Sunyer, Togores, Tamburini, Torres-Garcia, Tolosa, Vilas, Vallhonrat, Vayreda, Vidal-

Quadras, Vancells, Viver, Utrillo i altres.

Els nostres escultors: Armengol, Blay, Bassas, Clarà, Claret, Clarassó, Casanovas, Cardona, Fenosa, Gargallo, Hugué, Llimona, Marés, Renart, Rocamora, Juli Antonio no tindran llurs obres dins les sales, sinó als jardins del Museu, a ple aire. Un marc de verdor és sens dubte el que més escau a les escultures.

El nostre Museu admetrà, més ben dit, adquirirà, pagant-ne el preu, tot allò que representarà un gran esforç intel·ligent, un remarcable poder de realització, prescindint de quin sigui el concepte que l'artista tingui de l'art. El temps prou curarà de garbellar-ho amb el seu garbell implacable; el gra restarà a un costat i el boll i la palla a l'altre.

I no són blasmables els museus que, copsant el gra, s'han omplert de palla i de boll, sinó els

que, massa dogmàtics i recelosos, han deixat que els passés el gra per davant els ulls sense veure'l.

El nostre Museu no serà d'aquests. Ca! Més fi de vista que una àguila; més fi de nas que un perdiguer. *The best in the world!*

LA PLANTA DE L'EDIFICI

L'edifici contindrà un conjunt de serveis lògics i pràctics. La planta serà feta a imitació — ¿entès? — a imitació de la dels millors museus d'Europa i Amèrica. Un museu no deixa gaire marge al capritxo de l'arquitecte. És un conjunt rigorosament governat per la llei de la utilitat que ha de retre. Si nosaltres haguéssim començat a construir els primers museus d'aquesta mena, podríem i devíem fer provatures, assajar solucions. Però arribem tard; el constructor d'un Museu, com el d'un automòbil o d'una bicicleta, es troba amb un *standard* si fa no fa madur. No té més remei que reproduir-lo.

Així resultarà que el vestibul del nostre Museu serà un lloc d'orientació per al que hi entra. Hom hi vendrà les reproduccions, el catàleg. Hi haurà un guarda-roba... Una gran escalinata de bellíssima perspectiva arrencarà del vestibul mateix. Les parets seran decorades pel decorador que avui gaudeix de més anomenada a Europa i a Amèrica: Josep M.ª Sert.

Les sales tindran la il·luminació que cal, les proporcions que cal. Seran com han d'ésser — exactament. — Les que siguin de pas, és a dir, que no estiguin destinades a penjar-hi pintures, seran

decorades per l'estol de decoradors que té Catalunya a hores d'ara: Hermen Anglada, Joan Llimona, Labarta, Nogués, Mestres, Obiols, Humbert, etc.

Vet aci el somni. És una mica precís, una mica brusc, una mica insolent perquè els somnis, no havent de fer tractes amb la realitat, poden tenir aquestes qualitats.

Tal com és, tal vegada no semblarà absurd als bons catalans que estimen l'art de Catalunya i voldrien erigir-li un temple. Tan-de-bó! Si no el trobessin absurd i sabessin desitjar-lo activament, qui ens diu que no arribés a realitzar-se?

NOTA.—Les obres que reproduïm són preses a l'atzar amb l'únic objecte de donar una idea gràfica del nostre art. N'hi ha que pertanyen al Museu actual, n'hi ha de la pinacoteca Plandiura i d'altres col·leccions particulars.

PAGESA

MANOLO HUGUÉ

EL TATI

E. MEIFREN

SORTIDA PER A LES CURSES

R. CASAS

L'APLEC

J. MIR

TARDA A PORT DE LA SELVA

J. MONBRÚ

ELS PALLERS

J. COLOM

L'ENTERRAMENT D'EN FORTUNY

R. TUSQUETS

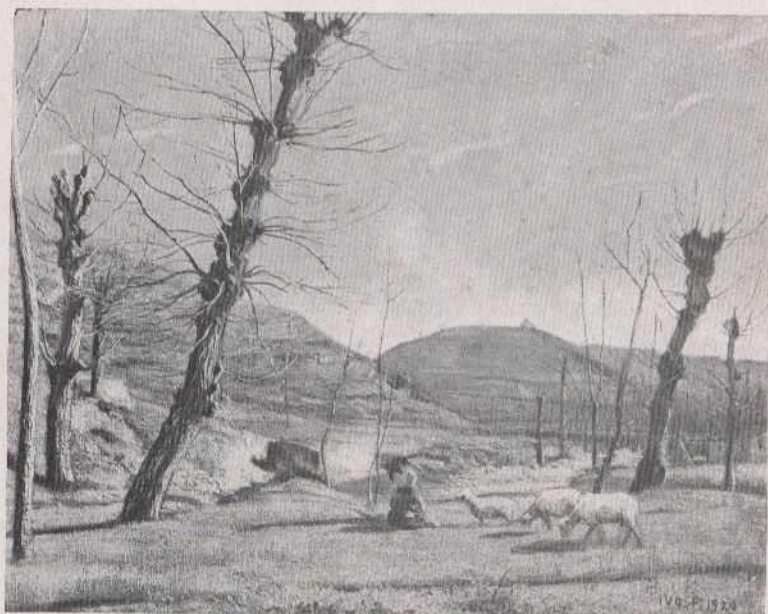
FRAGMENT DE «LA VICARÍA»

M. FORTUNY

L'ESGLÉSIA DE CENTELLES

F. LABARTA

PASTURANT

IU PASCUAL

TARONGERS, paisatge de JOAQUIM MIR

CONCERT

S. GÓMEZ

NOIA DE GRÀCIA

E. CASANOVAS

ELS FILLS DE L'ARTISTA

MARTÍ ALSINA

Un panorama del port de Barcelona en un sepulcre imperial de Viena

PER FERRAN VALLS TABERNER

Fou a Barcelona, durant la guerra de Successió d'Espanya, on l'Arxiduc Carles d'Àustria, voltat de la simpatia dels catalans, que havien esdevingut súbdits seus molt addictes, va contraure matrimoni amb la princesa Elisabeth Cristina de Brunswick-Wolfenbüttel. En l'església barcelonina de Santa Maria del Mar tingué lloc, el dia primer d'agost de 1708, la solemne ratificació de les noces, que havien estat celebrades per poders a Viena el 23 d'abril del mateix any, havent estat el propi emperador Josep I, germà de Carles, el seu representant. A la nostra ciutat residí la nova reina per espai de quatre anys i mig; aquí romangué ella com a Lloctinent general de Catalunya, quan Carles, rebuda la notícia de la mort del seu germà Josep I, se n'anà cap a Viena a primers d'octubre de 1711, per a recollir l'herència de la corona imperial. Fins el 19 de març de 1713 estigué encara la reina emperadriu a la nostra ciutat, allunyada del seu marit. Les festes i cerimònies que aquí tingueren lloc durant aquest darrer temps de la seva estada (les quals han estat explicades pel senyor Carreras Bulbena en el seu llibre bilingüe català-alemany, *Carlos d'Àustria y Elisabeth de Brunswick-Wolfenbüttel a Barcelona y Girona*) no aconseguiren esvair la seva tristesa per la separació del seu marit i de la seva família, segons es trasllueix en una carta que escrigué al seu pare. Quan el 19 de març de 1713 embarcà en l'esquadra anglesa, anant-se'n cap al seu país, se'n endugué, però, bon record dels catalans i particularment de la ciutat de Barcelona, que tant d'entusiasme havien manifestat en pro de la causa austriaca i que anaven a restar deseparats i a mercè de llurs aspres enemics. Particularment els records de la seva arribada a Catalunya, de la celebració del seu casament, que l'havia enlairada a la dignitat reial, dels primers temps del seu sojorn a la nostra ciutat, quan la lluita per la corona d'Espanya era més favorable al seu marit, i del moment de rebre la notícia de l'elecció imperial de Carles, havien d'ésser-li més agradables, que no pas els de la darrera època de la seva Lloctinència a Catalunya.

L'Emperadriu Elisabeth Cristina va morir, forces anys més tard, el dia 21 de desembre de 1750. La seva filla, la gran Emperadriu Maria Teresa, va fer obrir un magnífic sarcòfag (que es conserva encara en els Caputxins de Viena), destinat a guardar les seves despulles (*). L'execució d'aquest sepulcre fou confiada a l'artista B. Moll, que va terminar la seva obra en la segona meitat d'agost de 1751. El dia 26 de dit mes va tenir lloc (en presència del tresorer secret Carles von Dier i del comte de Königsegg) l'enterrament de l'Emperadriu en aquesta tomba,

respecte de la qual el Dr. Celestí Wolfsgruber, en la seva monografia *Die Kaisergruft bei den Kapuzinern in Wien* (Viena, 1887), dona les següents indicacions: «El sarcòfag és de bronze i descansa sobre un sòcol de marbre; té 3 metres de llarg, 1'50 d'ample i 1'10 d'alçada i la seva forma es semblant al de l'Emperador Carles VI. Als seus quatre angles hi han uns bustos funeraris amb les cares cobertes amb vels, terminant amb repises en forma d'espiral, ricament ornades amb garlandes de flors; com a plafó central té una sumptuosa cartela en relleu, on apareix representada la travessia de l'Emperadriu, quan era núvia, arribant per mar a Barcelona (juliol, 1708), i sota d'aquest plafó hi ha un cap de mort amb garlandes de llover. El sarcòfag descansa sobre quatre àguiles de 0'75 m. d'alçada, i amb el vol de les ales, d'un metre; sobre la tapa apareix, de peu, un angelet de 0'85 m. d'alçada, que, juntament amb una figura femenina asseguda (alta de 1'70 m.), sosté un gran medalló de 0'65 m. amb el retrat de l'Emperadriu i un emblema igual al del sarcòfag de l'Emperador Carles VI. Damunt la tapa, a esquerra, sobre un coixí ricament ornat, hi ha la corona imperial i la del regne d'Espanya; i a dreta, sobre un altre coixí semblant, la corona d'Hongria i la de Bohèmia i el ceptre...

De que el relleu del plafó central del sepulcre de l'Emperadriu Elisabeth representa el port de Barcelona amb el panorama de la ciutat, no hi ha cap dubte, encara que la vista del conjunt de les nostres esglésies resulti una mica convencional; la forma del port és inequívoca i la lleugera figuració del començament de la muntanya de Montjuich, a l'esquerra, confirma ben bé la identificació assenyalada. El que no pot significar és el moment de l'arribada d'Elisabeth de Brunswick per al casament, car llavors no desembarcà a Barcelona, sinó a Mataró, venint des de dita ciutat a la capital per terra, i d'altra banda, en el vaixell apareixen junts Carles i Elisabeth, assentats a proa. Probablement l'artista no volgué fer al·lusió a cap moment precís, sinó sols re-

cordar plàsticament l'estreta relació de l'Emperadriu amb la nostra ciutat, de la qual amb molta simpatia en deuria haver parlat a la Cort de Viena mantenes vegades,

Les dues inscripcions principals d'aquest sepulcre, contingudes en les carteles laterals, diuen, respectivament, la de la banda del cap:

PIETATI. ET. PERPETUITATI.
DIVAE.
ELISABETHAE. CHRISTINAE.
VIRTUTIS. ET. SAPIENTIAE. GLORIA.
COMMEMORANDAE.
AN. MDCXCI. XXVIII. AUG. IN. VITAM. INGRESSAE.
AN. MDCCVIII. I. AUG. CAROLO.
BARCINONAE. FELICI. CONNUBIO. IUNCTAE.
AN. MDCCXI. XII. OCT. IMPERII. QUO. NULLUM. EST.
SACRATIUS. HONORIFICENTIA. EXALTATAE.
AN. MDCCXIV. X. OCT. APOSTOLICI.
INSIGNIBUS. REGNI. GLORIFICATAE.
AN. MDCCXXIII. VIII. SEP. SACRA. UNCTIONE. PRAGAE.
SANCTIFICATAE.
AN. MDCCCL. XXI. DEC. MORT. NON.
CONSUMTAE. SED. CONSUMMATAE.
AETERNA. ENIM. FELICITAS.
SPEI. CHRISTIANAE. FINIS.
EST.

i la del costat dels peus:

HAEC. ITAQ. COELESTI. VIRTUTE. FEMINA.
NATURAE. FORTUNAE. GRATIAE. DONIS.
IPSAQUE. ORIS. CORPORISQ. GRAVI. MAIESTATE.
SUSPICIENDA.
SUB. EXPEDITIONE. HISPANICA.
COMES. LABORUM. SOLLICITUDINUM. CURARUM.
IN. SUMMO. FASTIGIO. REGIO.
PRIVATORUM. SORTEM. EXPERTA. EST.
LUSTRATIS. TERRA. MARIQ. FINIBUS.
IN. GERMANIAM. REDUX.
OPT. OPTATIS. Q. OPTIMATUM. CIVIUM. PAUPERUM.
MATER.
NON. RARO. ABSTERSIT. ILLORUM. LACRUMAS.
QUORUM. OCULOS. NON. VIDIT.
DESIDERIO. TRANSMUNDANTI. ILLIUS. IMPERII.
ACCENSA.
TEMPORIS. ET. NATURAE. MISERIAS. FORTITER.
TULIT.
ATQUE. INAUDITA. SE.
IPSAM. CONSTANTIA. VICIT.
EDITISQ. ILLUSTRIBUS. EXEMPLIS.
ADHUC. IN. SEPULCHRO.
VIVIT.

(*) He de fer constar aquí el meu agraïment al Professor D. Antonio Ballesteros, de Madrid; al Sr. Conseller Ministerial Oscar Mitis, director del *Staats archiv*, de Viena, i a l'amic Ernest Martínez Ferrando, per les indicacions i dades que han tingut la bondat de procurar-me.

Sepulcre de la princesa Elisabeth Cristina de Brunswick-Wolfenbüttel, muller de l'Arxiduc Carles d'Àustria pretendent a la Corona d'Espanya en la guerra de Successió.

(Clixès de la Lichtbildstelle Wein)

Plafó central del sepulcre de l'Emperadriu Elisabeth Cristina de Brunswick-Wolfenbüttel, representant el port de Barcelona.

La Illa embruixada

PER CONAN DOYLE

M.-R., trad.

IL·LUSTRACIONS DE SZATHMÁRY

No va ésser pas una tasca senzilla el fer arribar el *Gamecock* davant de la illa; el riu havia portat tant de llot, que formava un banc de diverses milles, a l'Atlàntic. Érem a penes a la vista de la costa quan els primers oreigs sobre els esculls ens assenyalaren el perill, i des de llavors no avançàrem sinó amb prudència. Finalment, ens trobàrem que no teníem prou fondària; llavors la factoria va destacar un canot i el pilot Krou ens dugué a dues centes iardes de la illa. Allà vàrem llençar l'àncora, advertits pels gestos del negre que no podíem intentar d'anar més enllà. Del blau del mar havíem passat al bru del riu. Fins i tot a dintre de la illa l'aigua gemegava i feia remolins entorn de les branques. Semblava trobar-se en plena creixença, perquè passava de les arrels de les palmeres, i pertot arreu, per damunt de la superfície llepissosa i grassa, el corrent arrossegava trossos de fusta i ròssecs de tota mena.

Tranquil quant a la qüestió de l'atrancament, vaig opinar que era preferible de començar tot seguit a fer aigua, perquè el lloc tenia tota l'aparença de respirar la febre. El riu opac, les vores de llot lluentes, el verd brillant i enverinat de la jungla, el vapor enganxós de l'atmosfera, eren, per aquell qui sabia reconèixe'ls, altres tants símptomes perillosos. Vaig ordenar que es posessin dintre la gran xalupa dos grans dipòsits d'una capacitat que ens bastés per a arribar a Sant Pau de Loanda. Jo mateix vaig agafar un canot i remava cap a la direcció de la illa, perquè havia vist, per damunt de les palmeres, els colors de la Union Tack, que marcaven el lloc ocupat per l'establiment comercial dels senyors Armitage i Wilson.

Així que havia travessat el bosquet, vaig descobrir l'establiment. Era un llarg edifici baix, emblanquinat amb calç, amb la façana emmar-

cada d'una gran vela i voltat d'unes piles de botes plenes d'oli de palmera, un sens fi de remolcadors i de canots s'arregleraven al llarg de la platja i una palanca petita s'avançava dintre del riu. Dos homes vestits de blanc, amb cinturons rojos, m'esperaven a l'extrem de la palanca per a

Jo en sóc el propietari i el capità, el senyor Mel-drum.

— Explorador?

— Lepidopterista... dit més planerament, caçador de papallones. Acabo de fer tota la costa oest des del Senegal.

— Bona cacera? — inquirí el doctor, tombant vers mi, lentament, un ull picat de groc.

— Quaranta caixes plenes. Som aquí per a fer aigua i veure si teniu alguna cosa que m'interessi.

Aquestes presentacions i explicacions havien donat als meus joves Krous prou de temps per a amarrar el canot. Llavors vaig baixar a la palanca, escortat pels meus dos novells amics, i assaltat a preguntes de l'un i de l'altre, perquè cap d'ells no havia vist feia mesos un home blanc.

— El que fem nosaltres? — digué el doctor, quan va arribar-me el torn de preguntar. — Els nostres afers ens prenen molt de temps. Quan tenim lleure, parlem de política.

— Si. Per una mercé especial de la Providència, Séverale és un radical rabiós, mentre jo sóc un incorregible i brau unionista. Això fa que cada matí discutim a propòsit de l'Home Rule més de dues hores.

— I bevem cocktails de quinina. En aquests moments estem saturats de quinina; però l'any passat teníem 103 de temperatura normal. L'estuari de l'Ogoné no serà mai una estació sanitària.

Res no hi ha més elegant que la manera com aquests homes instal·lats així a l'avantguarda de la civilització treuen de les tristeses mateixes de llur sort un aspre bon humor i oposen a les fortunes adverses de la vida un coratge que sap riure. Pertot arreu, des de Sierra Leona, trobava el mateix clima palúdic, les mateixes petites comunitats desolades per la febre i els mateixos acudits dolents. Hi ha alguna cosa de gairebé diví en aquesta facultat que ha estat donada a l'home de dominar les condicions de l'existència i de fer servir el seu

rebre'm. L'un era un fort homenàs, amb la barba grisa. L'altre, alt, prim, tenia un rostre pàl·lid mig amagat sota un ample capell en forma de bolet.

— Estic molt content de veure'l — va dir aquest darrer, cordialment. — Sóc Walker, l'agent dels senyors Armitage i Wilson. Permeteu-me que us presenti el Dr. Severall, de la mateixa casa. No tenim gaire sovint l'ocasió de veure un yatch particular pels nostres paratges.

— Aquest és el *Gamecock* — vaig anunciar. —

esperit per burlar les misèries del seu cos.

— Dinarem d'aquí mitja hora, capità Meldrum — va anunciar-me el doctor —; Walker en tindrà compte: és ell qui toca fer de mestressa de casa aquesta setmana. Mentre esperem, si voleu, fem un tomb; us ensenyaré alguns punts de la illa.

Ja el sol havia declinat darrera del rengle de palmeres, i la gran volta del cel damunt dels nostres caps semblava l'interior d'una immensa petxina de tints delicadament rosats i irisats. Qui no hagi viscut en un d'aquells països en els quals només el pes i la calor del tovalló damunt dels genolls esdevenia intolerable, no s'imagina la deliciosa impressió d'alleujament que produïa la frescor de la nit.

— La situació d'aquest país té alguna cosa de novellesc — em digué el doctor, responent a una observació sobre la monotonia de llur existència. — Vivim aquí en els confins del gran misteri. Allà dalt — i el seu dit assenyalava vers el nord — Du Chaille ha visitat l'interior i ha descobert el gorila; és el Gabó, país dels grans micos. D'aquesta banda — i apuntava el sud — no s'ha penetrat gaire endins. El país regat per aquest riu és pràcticament desconegut dels europeus. Tots els troncs d'arbres que passen davant nostre, despresos pel corrent, vénen d'una contrada misteriosa. Sovint m'he planyut de la meua insuficiència de botànic veient les orquídies curioses i les plantes rares que van a parar a l'extrem est de la illa.

El lloc al qual s'havia referit el doctor era un rocam amb pendent, bru, tot ple de trossos de fustes, de vaixells naufragats, i les dues puntes del qual, com dos trenca-onades naturals, deixaven obrir-se entre elles una petita badia poc profunda. Al centre d'aquesta badia, les vegetacions flotants retenien un tronc d'arbre, contra les vores altes del qual l'aigua clapotejava.

— Tota aquesta brossa baixa del país alt — digué el doctor — resta aquí, en la nostra petita recolzada, fins que un desbordament un xic més fort se l'endugui cap a la mar.

— Quin arbre és aquest? — vaig preguntar.

— Una mena d'eucaliptus, suposo, però en un estat deliciós de putrefacció, si l'aspecte no m'enganya. Voleu seguir-me?

Va introduir-me a un gran edifici on s'espargien en quantitat considerable dogues i cercles de ferro.

— Heus aquí el nostre taller de boter, digué. Rebem les dogues a peces i les muntem aquí mateix. ¿No trobeu que aquest local té un aire particularment sinistre?

Vaig mirar el gran sostre de ferro ondulat, els murs de fusta blanca, el terra, nu. En un recó hi havia un matalàs i una flassada de llana.

— No veig res d'alarmant — vaig constatar.

— Això no priva que ens trobem davant d'un fet poc ordinari. Veieu aquest llit? Vull dormir-

hi aquesta nit; i, sense fer el fanfarró, us he de dir que n'hi ha prou per a provar els nervis d'un home.

— Què hi passa?

— Coses extraordinàries. Parlaveu, ara fa poc, de les nostres existències monòtones; doncs be, jo us asseguro que a vegades tenen tot l'imprevist necessari. Però anem a casa, perquè les maresmes, a la caiguda del sol, desprenen una boira carregada de febre. Mireu; podeu veure-la com travessa el riu.

En efecte, llargs tentàculs de vapor blanc sortien, caragolant-se, de l'espessor dels boscos i s'arrossegaven vers nosaltres per damunt de la vasta superfície bruna i remolinejant del riu. L'aire, tot seguit, s'impregnà d'una frescor humida.

— Heu sentit? És el gong del dinar — digué el doctor. — Si l'assumpte us interessa, en parlarem després.

Certament, la qüestió m'interessava; perquè l'actitud del doctor, greu i com intimidada davant del taller buit, no deixava d'haver influït la meua imaginació. Era un home gros, rude i cordial, aquell doctor; i no obstant, mentre passeja-

va els seus ulls entorn seu, vaig poder descobrir en el seu esguard una expressió singular, hi llegia no precisament la por, sinó més aviat la inquietud d'un home alerta.

— A propòsit — vaig dir mentre anàvem a casa — m'heu ensenyat les barraques d'un gran nombre dels vostres indígenes, però d'indígenes no n'he vist cap.

— Dormen damunt d'aquell pontó d'allà baix — digué el doctor.

— Ah, si; però llavors, ¿quina necessitat tenen de les barraques?

— Les han necessitat fins ara. Els hem posat sobre el pontó esperant que tornin a recobrar un xic de confiança. Perquè tots ells semblaven boigs de terror, i hem hagut de deixar que se n'anessin. Només som Walker i jo qui dormim a la illa.

— ¿Què és el que els espanta?

— Ja tornem a la nostra història. Em sembla que Walter no tindrà cap inconvenient que us l'expliqui. Demés, ¿per què n'hem de fer un misteri? És un assumpte molt desagradable.

No obstant, el doctor no va torbar amb cap al·lusió el sopar excel·lent ofert en mon honor. Sembla que encara el Gamcock no havia ensenyat la gàbia blanca a la alçada del cap López que aquells homes excel·lents ja s'havien posat a preparar llur

famós potatge de peres, que és un requisit molt pujat de to, especialment a la costa Occidental, i a fer bullir patates dolces. Vàrem tenir un menú local tan savorós com era possible i servit per un magnífic minyó de Sierra Leona. Anava a dir-me a mi mateix que aquell almenys s'havia salvat del pànic general, quan, havent posat els postres i els vins damunt de la taula, portà la mà al seu turband.

— Ja res a fer, sinyò Walker?

— No. Crec que ja no hi ha res mes, Moussa, — respongué el meu hoste. Però aquesta nit no em sento gaire bé i m'estimaria més saber que ets a la illa.

Vaig conèixer en el rostre de l'africà que en ell es lliurava un combat entre la por i el deure.

— No, no, sinyò Walker — va cridar a la fi. — Faríeu millor d'acompanyar-me sobre el pontó, amo. Jo guardar-vos millor des del pontó, sinyò.

— Impossible. Els blancs no abandonen llur lloc.

Altra vegada vaig veure el terrible conflicte interior que es manifestava en la cara del negre, i, altra vegada, la por fou la més forta.

— Es inútil, sinyò Walker. Perdó. Jo no pugué fer això. Ahir, sí... o demà... Però avui, tercera nit... Jo no sento coratge.

Walker alçà les espatlles.

— Aneu-vos-en, aneu-vos-en de seguida! Al primer vaixell que vindrà podeu entornar-vos-en cap a Sierra Leona. No vull tenir al meu costat gent que em deixi quan més la necessito. Capità Meldrum, tot això és per a vós un enigma, oi?... A menys que el doctor no us hagi explicat...

— He ensenyat el taller al Capità Meldrum, però no li he dit res més — va afegir el doctor Severall. — Em sembla que esteu malalt, Walker — va continuar, examinant el seu company. — Sens dubte un accés de febre.

— Si, he tingut esgarifances tot el dia, i em sento el pes d'un obús damunt de les espatlles. He pres deu grans de quinina. Les orelles em xiulen com si bullissin. Però vull passar la nit amb vós al taller.

— No, no; no ho vull pas. El que fareu és anar xano-xano cap al llit. Meldrum us excusarà. Jo dormiré al taller i seré aquí per a donar-vos el vostre remei abans de l'esmorzar.

Evidentment, Walker acabava d'ésser atacat per un d'aqueixos accesos de febre intermitent, bruscos i ardents, que són els flagells de la Costa. Les seves galtes esdevenien roges, els ulls, brillants, i, sobtadament, amb aquesta veu que es fa quan es delira, va començar a gemegar com si cantés.

— Veniu, amic meu, que us allitarem — digué el doctor.

Tots dos varem aconduir Walker cap a la seva cambra, el despullàrem, i, així que li havíem administrat un calmant enèrgic, va caure en un somni profund.

— Ja el tenim enllestit per a tota la nit, va fer el doctor, quan ja havíem tornat a asseure'ns en els nostres llocs i omplert els nostres vasos. Ara li ha tocat a ell, ara em toca a mi. Per sort, no hem estat mai malalts tots dos alhora. M'hauria sabut molt de greu que això ens hagués esdevingut avui, perquè cal que resolgui un petit pro-

blema. Ja sabeu que em proposo de dormir al taller.

— Si.

— Quan jo dic dormir, és vetllar que vull dir, perquè no m'adormiré pas. Hi ha aquí, entre nosaltres, una por tan gran, que cap indígena no s'estaria aquí després de post el sol, i aquesta nit espero descobrir-ne la causa. Habitualment un

jo mateix una nit al taller. Heus aquí la tercera nit, en la qual jo imagino que ha de succeir la cosa, sigui quina sigui.

— I no teniu cap indici? — vaig preguntar.

— Cap. Dos negres han desaparegut, és tot. El segon era el vell Ali, nomenat, des de la fundació, guardià del moll. L'he conegut sempre ferm com un roc, i haurà calgut fer-li una molt mala passada per a fer-li abandonar son lloc.

— I bé, crec que l'assumpte té prou interès perquè us calgui ser més d'un home. Ja que el vostre amic, sota l'influència del làudanum, no pot ajudar-vos, passi el que passi, suposo que em permetreu que us faci companyia aquesta nit en el taller.

El doctor em va estendre una mà, cordial, per damunt de la taula.

— Certament, és un gest ben amable de part vostra, Meldrum. Mai hauria gosat demanar-vos-ho, perquè no s'han de tenir aquestes indiscrecions. Però si parleu seriosament...

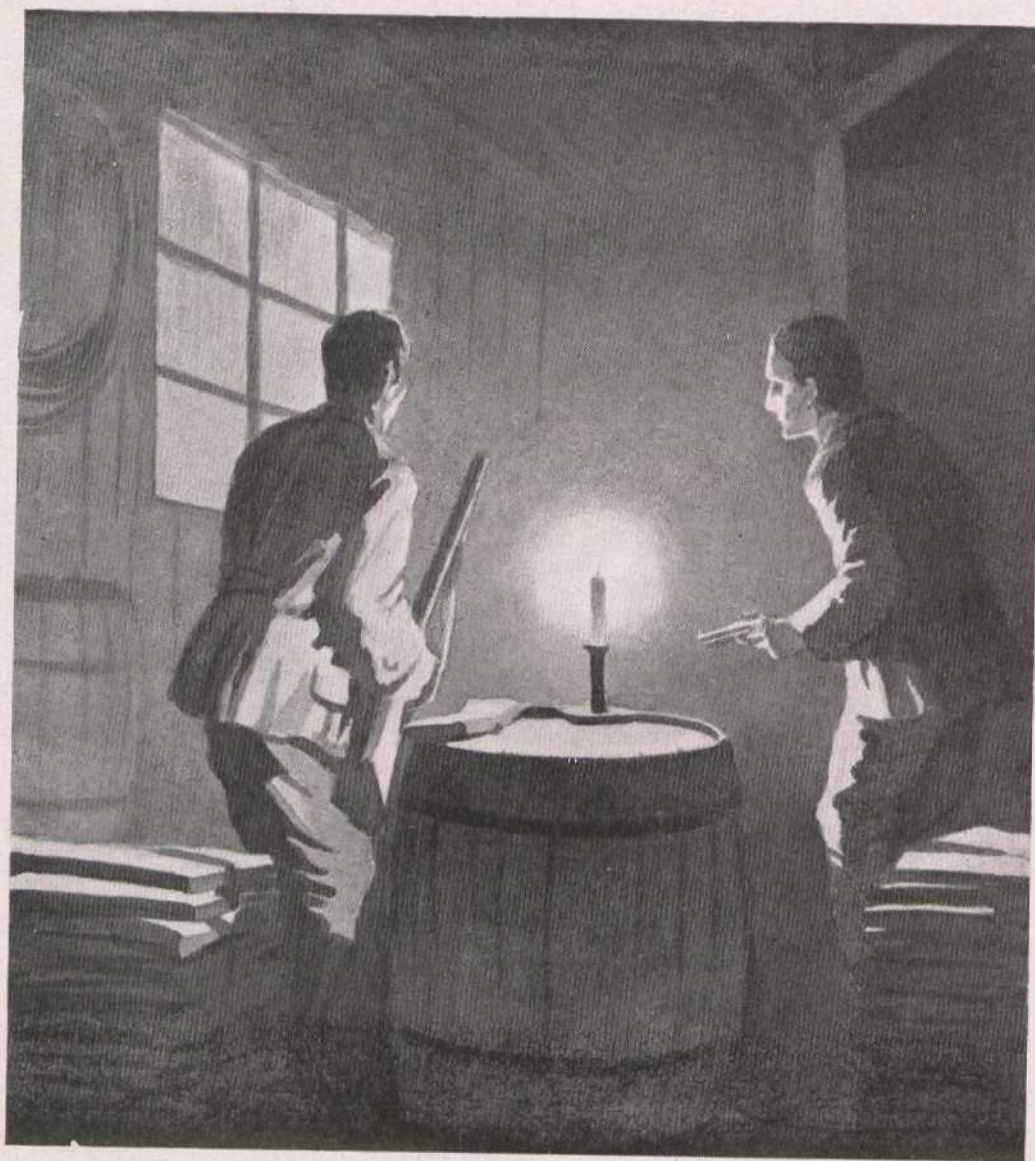
— Ben seriosament. Excuseu-me un moment, me'n vaig fins al *Gamecock* a advertir-los que no m'esperin.

Quan tornàrem a passar la petita palanca, varem ésser sobtats ambdós per l'aspecte de la nit. Un formidable

amuntegament de núvols, d'un blau obscur, s'alçava de part de terra. El vent que bufava d'aquella banda, ens llençava a la cara petites alenades calentes, iguals que els respirs d'una gran fornalla.

— Manoi! — digué el doctor Severall — ven segur que, per comble de desgràcia, tindrem una tempestat d'aigua. Aquesta crescuda del riu indica que plou en la part alta del país, i quan la pluja comença, mai no sap ningú quan durarà. Poc se'n falta perquè la inundació no hagi recobert la illa. Anem a veure si Walker ja està millor i de seguida ens instal·larem per a passar la nit, oi?

Com que el malalt continuava dormint, varem sortir deixant-hi a la vora suc de llimona dintre d'un got, pel cas que la febre el despertés. I ens adreçàrem cap al taller, sota l'ombra extraordinària projectada pels núvols amenaçadors. El riu pujava tant alt que la petita badia, a l'extrem de la illa, s'esborrava gairebé per la submersió de les seves puntes.

— La inundació tindrà per a nosaltres un avenç — digué el doctor. — Escombrarà totes aqueixes vegetacions que s'han posat sobre la costa oriental. Això és el que passà amb el desbordament de l'altre dia, i no se n'aniran si un altre desbordament no se les emporta. Heus-nos aquí arribats a la nostra cambra. Aquí teniu alguns llibres, i allà el tabac. Procurem passar-la el millor possible.

A la llum de la nostra única llanterna, la gran sala solitària tenia un aire miserable i lúgubre. Ens vàrem fer dos seients amb dogues i prenguérem les nostres disposicions per a una llarga vetlla. Severall m'havia dut un revòlver. Ell també s'havia armat d'un fusell de dos canons. Quan vàrem tenir les armes carregades, les deixàrem a l'abast de la mà. La petita clapa de llum en mig de les tenebres que ens voltaven era tan trista, que vàrem anar fins a la casa a cercar dues bugies.

El doctor, qui semblava dotat de nervis d'acer, havia pres un llibre; però vaig observar que, de tant en tant, el deixava reposar sobre els seus genolls i passava entorn en una mirada greu. Quant a mi, vaig provar una o dues vegades de llegir; però mai no vaig aconseguir de concentrar els meus pensaments damunt dels fulls; tornaven sense parar a aquella sala silenciosa i buida, i al sinistre misteri que planava damunt d'ella. Em torturava l'esperit per a concebre un sistema que expliqués la desaparició dels dos negres. El fet brutal era que haguessin desaparegut. Per què? i ¿on havien anat a parar? D'això ningú no en sabia res. I en aquell mateix lloc on havien desaparegut estàvem nosaltres, en disposició d'esperar, d'esperar sense cap idea de quina cosa esperàvem. Tenia raó de dir que n'hi havia per a ocupar més d'un home. Essent dos, l'espera s'em feia ja penosa; sol, cap força humana m'hauria retingut allà.

Ah, ¡quina nit més molesta, més interminable! Sentíem al defora com el riu rondinava i com gemegava el vent. Una vegada, el cor em va fer un salt, quan Severall, havent deixat caure sobtadament el llibre, s'aixecà d'un salt, mirant una de les finestres.

— Heu vist alguna cosa, Meldrum?

— No. I vós?

— He tingut la vaga impressió d'un moviment a fora, vora d'aquesta finestra.

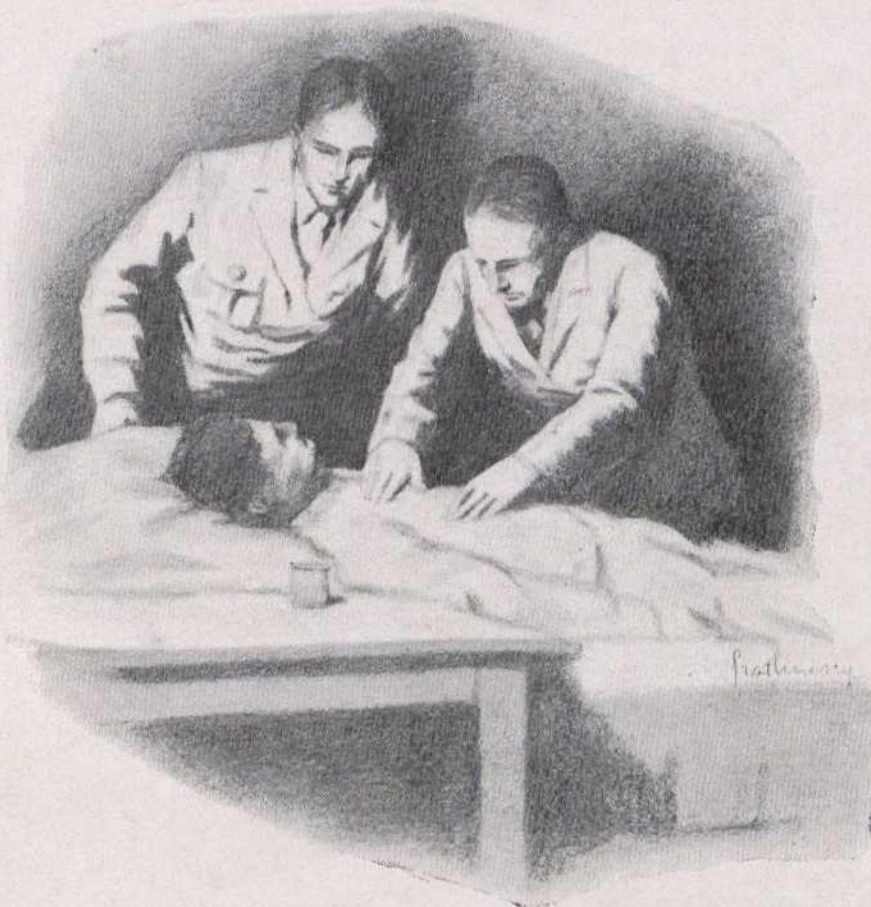
S'hi acostà, el fusell a la mà.

— No veig res, digué. I no obstant, hauria jurat que sentia passar lentament alguna cosa.

Tornà a asseure's i reprengué el seu llibre; però continuadament els seus ulls s'alçaven adre-

çant a la finestra petites mirades inquietes. Jo estava alerta, però al defora tot era tranquil.

L'explosió de la tempesta canvià sobtadament el curs dels nostres pensaments. Va fer un llampec que ens engegà, seguit d'un tro que féu tre-

molar el taller. Haurieu dit que una artilleria monstruosa retrunyia vomitant flames. I la pluja tropical començà de caure, per fi, sonora, sobre la teulada de ferro ondulat. La gran sala buida

sonava com timbal; dels fons de les tenebres pujava un concert d'estranyos sorolls: grinyols, esquitxos, clapoteigs, crepitacions, escolaments, tots els sorolls líquids que la natura pot produir,

des del timbaleig de la pluja fins al gemec profund i regular del riu.

— Us dono paraula — digué Severall — que veurem la més imponent de les inundacions. Però, gràcies a Déu, heus aquí l'aurora! Al menys haurem desacreditat aquesta faula absurda de la tercera nit.

Una llum grisa s'escolà furtivament dintre la sala, i gairebé de seguida es va fer de dia. La pluja havia disminuït la seva violència; però el riu precipitava en cascades les seves aigües ennegrides. Vaig sentir-me intranquil, pensant en l'àncora del *Gammecock*.

— Cal que vagi a bord — vaig dir. — Si el vaixell arrossega la seva àncora, ja no el podrem fer remuntar el riu.

— La illa necessita un port — va respondre el doctor. — Puc oferir-vos una tassa de cafè si voleu venir fins a la casa.

Mig mort de fred, lamentable, vaig acceptar aquest oferiment amb reconeixença. Deixàrem el taller sinistre sense haver desentrellat res i prenguérem novament el camí de l'habitació.

— Heus aquí la llàntia d'alcohol — digué Severall. —

Feu-me el favor de fer-me llum. Aniré a veure com va Walker.

Em deixà, però per tornar gairebé de seguida, amb la cara transformada de por.

— Li ha tocat a ell — va cridar amb una veu ronca.

Una esgarifança d'horror va travessar-me. Dret amb la llàntia a la mà, els ulls oberts, esguardava el doctor.

— Si, ha tocat a ell! — repetí. — Veniu a veure!

El vaig seguir, i així que vaig entrar a la cambra, vaig veure Walker estès; els braços aquí, les cames allà, de qualsevol manera, damunt del seu llit, amb el vestit de franela que vaig ajudar a posar-li la vetlla.

— Però no deu ésser mort! — vaig fer, sense alè.

Una terrible emoció colpia el doctor. Les seves mans tremolaven.

— Mort de fa algunes hores.

— De febre?

— De febre? Mireu-li els peus.

Vaig mirar. Un crit va escapar-se'm. L'un dels peus, no solament era dislocat, sinó que es girava completament sobre ell mateix en una contorsió grotesca.

— Déu meu — vaig cridar, — qui ha pogut cometre un crim així!

Severall va estendre la seva mà assenyalant el pit del cadàver.

—Toqueu aquí— murmurà.

Vaig tocar el pit. No oferia cap resistència. Tot el cos era tou i fluïx; cedia a la pressió com una nina de serradures.

—El tòrax està enfonsat— continua Severall, amb la mateixa veu sorda, plena de terror. —Gràcies a Déu, que havia pres el làudanum. Podedeu veure a la seva cara com la mort l'ha sobtat dormint.

—Però, en fi, qui és l'autor del crim?

—Sento que les forces se m'acaben— digué el doctor, eixugant-se el front. —No em crec pas més covard que un altre qualsevol, però això m'espanta. Si torneu al *Gamecock*...

—Veniu— vaig dir-li. —Però, ¿en nom de Déu, doctor, com us expliqueu això que passa?

—Estic desconcertat. He sentit a parlar dels embruixaments de bord i de la bruixa africana, i me n'he rigut com tothom. Però en veure que aquest pobre Walker, un digne anglès del segle XIX, tement Déu, i membre de la societat de propaganda Primorose Ligue, ha anat així, sense un os intacte en el cos, és un cop molt gran, ho confesso! Mireu aquell mariner, Meldrum? Està begut? Ha perdut el seny? O què?

Pattersson, el mariner més vell de bord, un

home tan difícil d'emocionar com les Piràmides, havia estat posat a davant del vaixell per a apartar amb una força els trossos de fusta que anaven a la deriva. Els genolls torçats, els ulls fixos, ratllava l'aire furiosament amb el seu index.

—Mireu— cridava— mireu, mireu!

I, tot d'un cop, vàrem veure un tronc d'arbre gegantí devallant pel riu; l'aigua deixava tantost visible el cap de dalt de la seva circumferència vasta i negra. Tres peus endavant, corbada com una figura de pisa, un cap esgarrifós es balancejava a dreta i esquerra. Tenia el color d'un bolet marcit, però el coll damunt del qual era posada, es veia tacat de negre i de groc pàl·lid. En el moment que, entre remolins, va passar el tronc pel costat del *Gamecock*, vaig veure com d'un buit de l'arbre en sortien dos anells immensos, i la testa repugnant s'aixecava, Madamart a vuit o deu peus en l'aire, mirant el yacht amb uns ulls velats i esmoreïts. I, lliscant per damunt nostre amb el seu horrible ocupant, l'arbre se n'anà a abismar-se en l'Atlàntic.

—Què és això?— vaig fer.

—El mal esperit del nostre taller— respongué Severall, que havia esdevingut instantàniament l'home garlaire de la vetlla. —Sí, heus-lo aquí

el dimoni qui embruixava la nostra illa: ¡era el gran Serpent del Gabon!

Em recordava de totes les històries que havia sentit al llarg de la costa sobre els monstruosos constrictors de l'interior, llur apetit periòdic, els efectes mortals de llur terrible estreta. I tot es reconstruí en el meu esperit. Una crescuda d'aigües havia portat la setmana abans aquell gran arbre buit i el seu hoste espantós. S'havia posat a la petita badia a l'est de la illa. El taller era la casa de més aprop, i dues vegades, quan la gana li venia, el pitó s'havia emportat el guardià. Sens dubte havia tornat la última nit, en el moment que Severall havia cregut veure alguna cosa que es movia darrera de la finestra; però els nostres llums l'havien allunyat; llavors havia lliscat més lluny i triturat el pobre Walker que dormia.

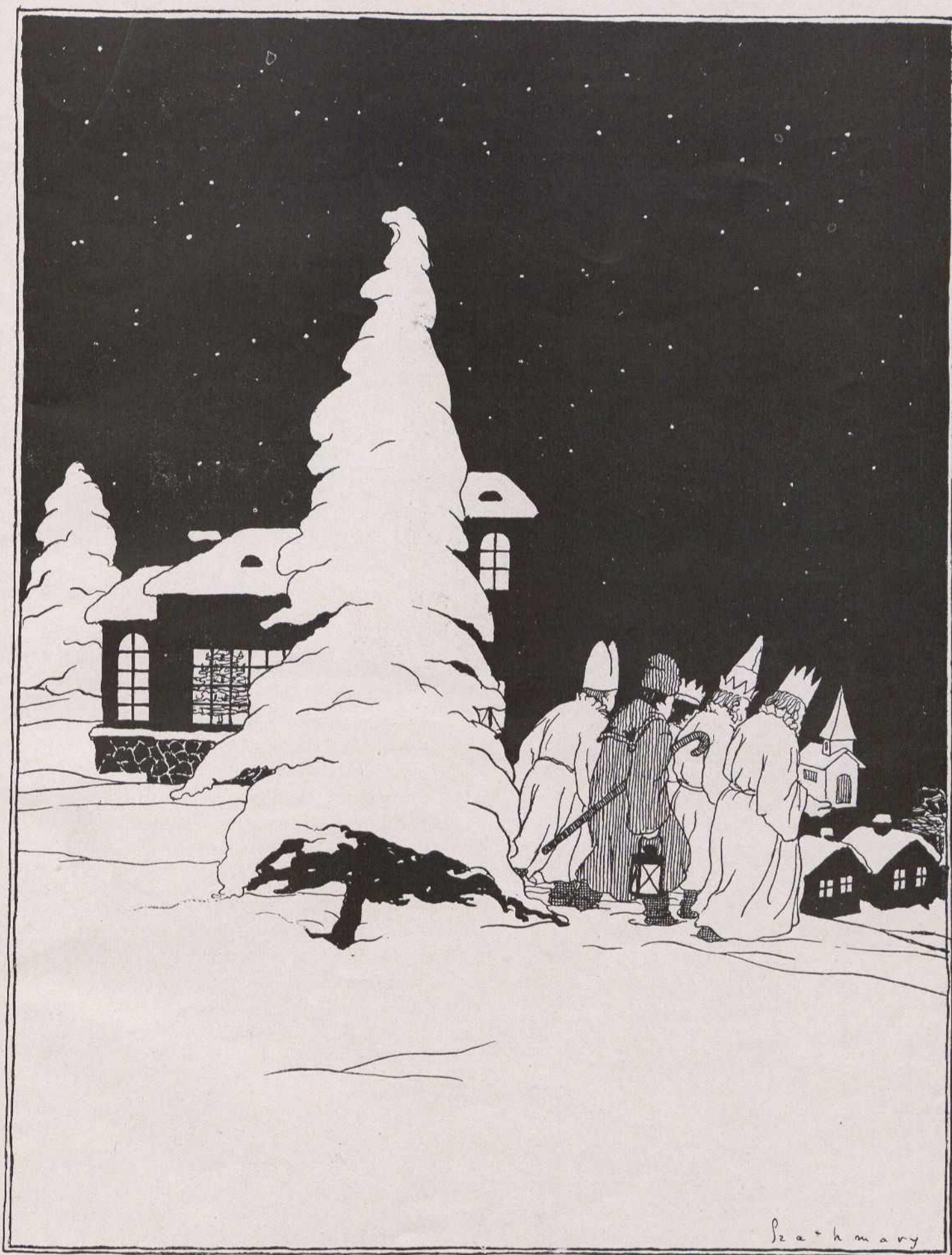
—Perquè no se l'ha emportat?— vaig preguntar.

—Potser haurà estat espantat per la tempesta. Heus-aquí el vostre Steward, Meldrum. Quant abans haureu esmorzat i tornat a la illa, millor serà, perquè els nostres negres podrien pensar-se que hem tingut por.

Els soviets i el feminisme

Aquesta senyora, vestida amb una certa distinció, és tanmateix l'Ambaixadora de la República comunista dels Soviets aprop del Rei de Suècia. És la primera dona que ocupa un càrrec així oficial en la diplomàcia europea... De càrrecs oficiosos les dones n'han ocupat sempre.

Nadal hongarès

Una colla d'infants disfressats de Reis i de Bisbes, van de casa en casa

(Dibuix de Szathmáry)

Madona invicta

A. MLE. BLANCHE SELVA

de la Benaurança

PER JOAN LLONGUERAS

Serena i fina en el recó encantat,
lluny de traïts i de remors mundanes,
l'excelsa Mare espera amb son Filló
aquells fidels perduts d'edats llunyanes.
L'Infant Diví no pesa en el seu braç
i la corona és lleu en son front rosa.
El seu mantell voleia dolçament
mogut per la rialla mig desclosa.
Reté l'Infant dins de sa mà un colom
que mansuet, sense turment s'atura
en mig el pit on se desborda el goig
d'aquella Mare benaurada i pura.
De malvestat i d'odi és triomfant,
que Ella ja sap la deslliurança certa;
per ço estremint-se diu als oprimits:
— Fills meus, fills meus! La fe restà desperta! —

— Mare de Déu que no teniu altar
però sou bé de casa i sou ben nostra,
quin és l'anhel que us illumina els ulls?
quina és la joia que us encén el rostre?
Viviu l'etern moment de veure-hi clar,

que és quan la llum és nova i és fecunda,
i reteniu l'esclat del pensament
just en l'instant que'l joc sagrat l'inunda.
Porteu el cor sadoll d'estimació
i en Vós és santa i vera l'alegria.
El vianant qui us troba en son camí
embadalit restar prop Vós voldria.
Embadalit talment com vostre Fill
qui us guaita amb la mirada amorosida
i copsa ja'l miracle jubilant
en sa inicial i resplendent florida.
Perquè expandiu la pau i la dolçor
amb beatitud i senyoria tanta
que de turment tota ombra s'esvaeix
dins l'esperit on vostre encís hi canta.

Quin és el vostre auguri redempció,
Madona invicta de la Benaurança,
que, amb la presència així reconfortant
i amb el posat tan ple de confiança,
alleugeriu la nostra esclavitud
i obriu els nostres cors a l'esperança?

Lletra de París

Anatole France. — La novella històrica. — La mecànica i la llar

PER ADOLF FALGAIROLLE

L'ESTACIÓ d'hivern 1924-1925 comença amb un clot d'ombra. La mort d'Anatole France. Dia per dia, per no dir hora per hora, el públic internacional ha estat al corrent dels progressos de la malaltia. Talment com per un Rei o un Emperador; diaris, fotògrafs i cinematografistes han seguit el crepuscle del cervell modern que ha donat, potser, el major rendiment industrial.

Els filòsofs veritables pensen per sortir del dubte. Llurs lectors els seguiran o els contradiran. Sempre es notará en llurs obres una idea, un sistema. France va ésser el filòsof dels Filòsofs. La seva filosofia consisteix en treure la de totes les altres. Com a escriptor també s'aprofita dels recursos, els procediments, el vocabulari de tots els altres. Pren a l'Antiguitat el somriure de les «Noces Corythiennes»; al Fòrum, l'essència del «Lys Rouge». La Revolució li dóna peu a malparlar de tots els règims, només dient que «els déus tenen set». Aquest, ateu, ha pouat la llestesa untuosa del seu vocabulari als Pares de l'Església. Ha trobat amb què comprometre'ls en l'esperit dels seus lectors. A les darreries, descobrint una nova religió, la del altruisme, esdevé socialista. Va penetrar en aquesta nova capella, com en les altres, només que per poder, amb coneixement de causa, «sabotejar» un Evangeli més. Car, aquest collectivista per dilettantisme, ha mort en el luxe i l'aristocràcia domèstiques.

L'home de lletres i erudit Herriot tornaria a començar, en un saló d'amics, la lectura d'un vell llibre sobre les salamandres i de certes pàgines de les «Opinions de Jérôme Coignard»?...

Llevat de la sèrie dels «Monsieur Bergeret», que és la propietat d'Anatole France, aviat veurem aquest espigolair literari talment aquells rêtols falsament lluminosos que treuen llur esclat dels claus de grossa testa niquelada, il·luminats pels llums del carrer o pels aparadors de la vora.

Un acte de coratge.

Un boix de J. Garrigue, artista meridional que ha exposat no fa gaire a París

M. J. Schlumberger, novel·lista de mèrit, escriu una novella històrica. Té l'audàcia de recordar com, d'ençà que els pedants s'han apoderat de la Història convertint una art en una ciència, la gran massa d'autors s'aparta de les reconstitucions històriques.

Espera a l'escriptor que un lleuger anacronisme li sigui imputat com a crim; que un detall d'arqueologia que hom haurà conegut mentre ell escrivia la seva obra i que no hi serà, li sigui retret com una heretgia. Com que cal guanyar molts de diners en la vida moderna i, d'altra part, el lector és peresós i més ignorant perquè avui tothom llegeix i no solament la gent instruïda, l'escriptor pensa que val més escriure imbecilment una ficció novel·lesca que no pas una interpretació històrica.

M. J. Schlumberger podria concloure: vet aquí una de les raons de la voga vertiginosa de la novella i de la seva preeminència sobre tots els gèneres literaris. Només pel fet d'haver gosat recordar aquesta primera veritat (que els autors s'aparten de la novella de costums autèntics) M. Schlumberger mereixeria que el citéssim aquí. Ho mereix encara més per haver demostrat la seva audàcia: vull dir per haver escrit la mort del Cardenal de Retz, sota el títol «Le Lion devenu vieux» (Nouvelle Revue Française), novella verídica, agradable de llegir i plena d'allusions involuntàries als temps enterbolits que vivim.

A «provincies» la temporada teatral ha estat bona. Ja sabeu que comença al juliol i acaba a l'octubre.

La temporada de les novetats, car, ¡ai las! la resta de l'any hom representa «Werther», «Sigurd» i després «Sigurd» i «Werther». Les representacions tenen lloc a l'aire lliure. ¡Pobres poetes que per llurs produccions no poden comptar sinó amb els monuments romans mig destruïts pels Vandals i amb els bosquets! Avinyó ha donat una obra, «L'Aragonais», que, segons sembla, ha creat en alexandrins una malaltia del badall... Caunterets ha estrenat, al «Teatre Occità», la comèdia «Lola» i no us en parlaria si aquest homenatge a Michel Camélat no s'emparentés amb tot un moviment regionalista. En el Gers, a Sama-

Adobant la xarxa, boix de J. Garrigue

tan, ha estat creada una societat d'Amics del Llibre Occità, que aportarà al moviment felibre de Provença un contrapès del Perigordet de Gascunya. Hom anuncia en aquestes colleccions obres catalanes i una representació de «Terra Baixa» serà donada aquest hivern a Pau.

Potser els meus lectors podran allargar-me una mà en el dubte en què em trobo.

Una de les meves amigues joves es casava. Vaig preguntar al seu pare quina mena de present plauria més al jove matrimoni. La resposta promesa arribà: la núvia ens remetia una invitació per a l'Exposició d'Aparells domèstics. Tot París hi era. Hi havia màquines

per fer embutits, per rentar la roba, per pegar les criatures, per enganxar segells, per cirar les botes, per escombrar, etc., etc. Jo em recordava que la promesa m'havia dit: «sobretot que el present sigui pràctic, car amic, ben pràctic!» Vaig destinar, doncs, els diners necessaris per comprar una joia, a l'adquisició d'una sèrie de màquines per fer una part de la feina casolana. Heu rebut cap felicitació o remerciament? Doncs jo tampoc.

Al contrari, la casada va telefonar-me per dir-me si m'havia burlat d'ella. «Jo us havia enviat aquella invitació — m'escriu — per tal que veiessiu com cal a una futura mestressa de sa casa de tenir una minyona mecànica. ¡Penseu una mica si un sol instrument d'aquests es des-

ballesta!... A més a més, us heu equivocat: en lloc de màquina de rentar m'heu enviat una màquina de fer carn per pastissos; el meu «trousseau» ha estat bullit pel vostre aparell. La vostra màquina de rentar plats apreta tan fort, que els va trencar tots». Etc.

Aleshores vaig voler reparar la planxa demanant en una oficina de col·locacions una cuinera doblada de mecànica. Van respondre'm: «Totes les cambres han après mecànica, en efecte, però precisament per deixar l'ofici i llogar-se en una fàbrica».

Lector, diga'm si no hauria valgut més comprar, com abans, una joia a la promesa i que ella llogués una minyona, en comptes de comprar aquells beneïts aparells.

EL BALANÇ DE LA POESIA

Bartomeu Ferrà

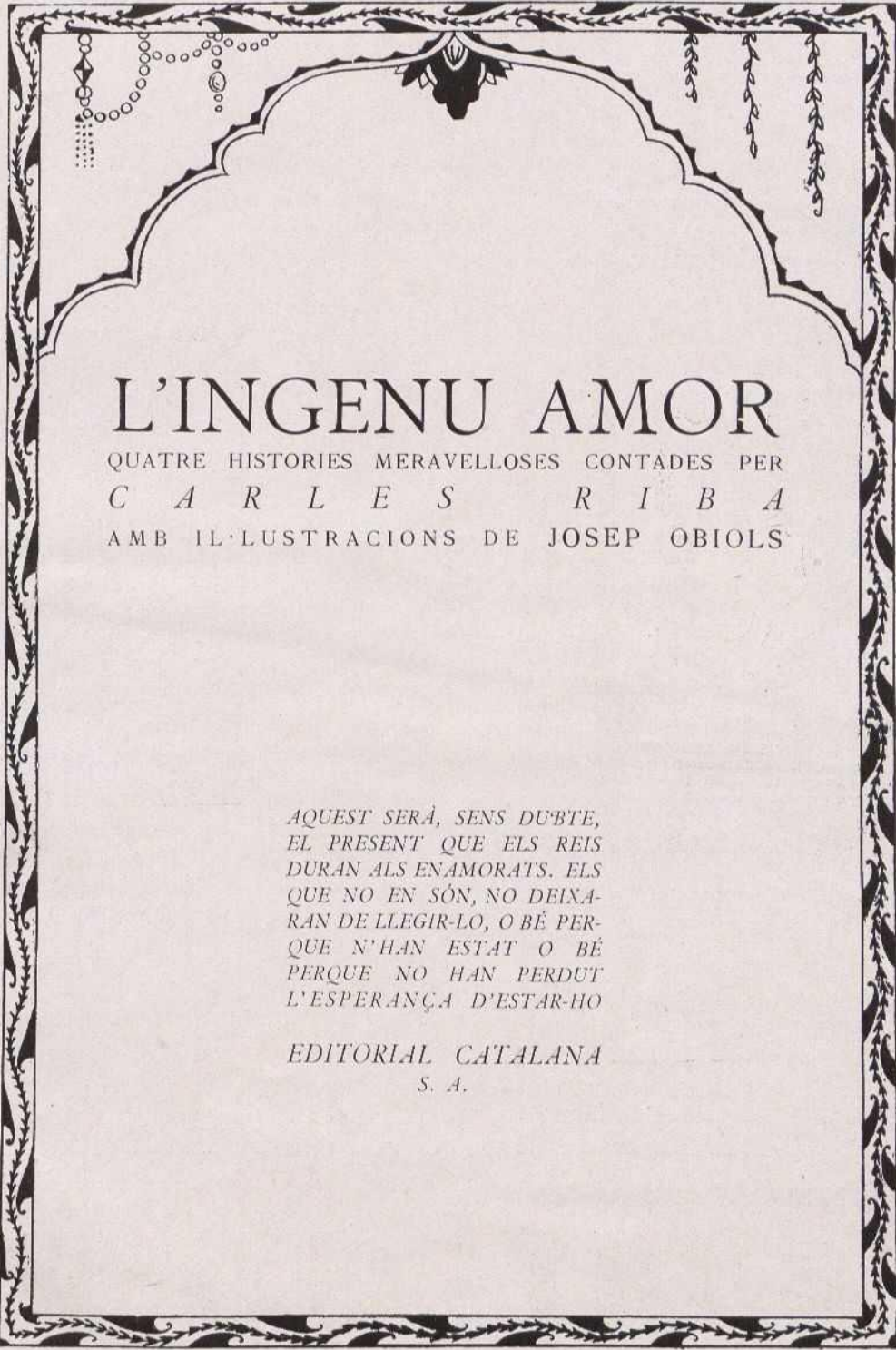
Escriptor mallorquí que ha mort fa poc a la seva illa. Humorista, comediògraf, poeta, arqueòleg, obtingué una popularitat ben guanyada i un lloc distingit al costat de Gabriel Maura i de Tomás Forteza.

Antoni Martí Monteys

que acaba de publicar un llibre de poemes titolat «Instants»

(Fotog. Studiwm Daniel)

L'INGENU AMOR

QUATRE HISTORIES MERAVELLOSES CONTADES PER
C A R L E S R I B A
AMB IL·LUSTRACIONS DE JOSEP OBIOLS

AQUEST SERÀ, SENS DUBTE,
EL PRESENT QUE ELS REIS
DURAN ALS ENAMORATS. ELS
QUE NO EN SÓN, NO DEIXA-
RAN DE LLEGIR-LO, O BÉ PER-
QUE N'HAN ESTAT O BÉ
PERQUE NO HAN PERDUT
L'ESPERANÇA D'ESTAR-HO

EDITORIAL CATALANA
S. A.

ECONOMIA I FINANCES

REVISTA QUINZENAL D'INFORMACIÓ I DIVULGACIÓ

EDITORIAL
CATALANA

SOCIETAT
ANÒNIMA

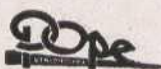
RAMBLA DE
SANT JOSEP, núm. 16
BARCELONA

ELEVADORS CASADEVALL

Per pressió
d'aire
comprimat

Demaneu detalls i
pressupostos als
únics importadors
de les làmpares

LEMIC, Societat Anònima
Muntaner, 1 : Tel. 5058 A.

LAVABOS, BIDETS,
BANYERES, ETC.

S. VERDAGUER
Ronda Universitat, 9

CADBURY

Exquisits
Bombons

King George
Prince of Wales
Royal Windsor
Bournville

Venta al major
MANUEL DE CHÍA I GRASSI
Ausias March, 50
Barcelona

CASA PUJOL

HOSPITAL, 41

SASTRERIA
per a homes i nens
la més barata i
millor assortida.
Especialitat en uni-
formes de totes
classes.

VISITEU-LA ABANS DE FER
VOSTRES ENCÀRRECS

FORN DE MONTSERRAT

Passeig de Gràcia, 96

Tel. 11 G.

Pastisseria

Bomboneria

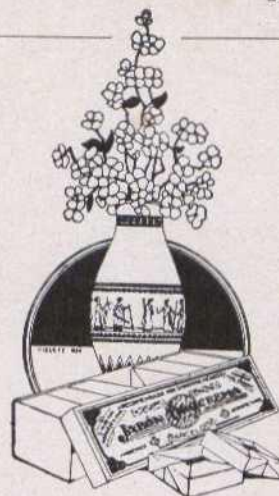
Confiteria

Licoreria

Objectes d'art - Abundant assortit de
PANERES PER A NADAL

El Sabó d'Ametlles OROCREMA

és d'ús indispensable en el
tocador, per la puresa dels
seus components

LLITS I SOMIERS SIMMONS

Els llits i somiers nord-americans SIMMONS,
són de fama mundial, tan per sa perfecció
com per sa elegància i economia

Llits daurats, infinitat de models, acer esmal-
tat i Clínica.

MAGATZEM:
Tallers, 28

EXPOSICIÓ I VENDA:
Corts Catalanes, 622

El Cantàbric

Ostres i Mariscos

§

Especialitat
en arròs
i sopa
a la marinera

Sta. Anna, 13 - Tel. 4222 A.
Barcelona

DEPILATORIO BORRELL

Sens molèstia tren el pèl o pelussera
i mata la rel sens irritar el cutis

A. BORRELL

Assalt, 52 - BARCELONA
i en totes les perfumeries

FÀBRICA DE PRO-
DUCTES CERÀMICS

RAJOLES I ARTICLES
DE CONSTRUCCIÓ

CASIMIR VICENS

DESPATX:
Carrer Tallers, 72

FÀBRICA:
Carrer Benavent,
pròxim a Tra-
versera Sans
TELÉFON 5090 A.
BARCELONA

**ACADEMIA
BAIXAS**
ENSEÑANZA
DIBUJO Y PINTURA
PARA
JOVENES Y SEÑORITAS
CALLE PINO, 1-1º 1º

PITS
FORTS

S'aconsegueixen utilit-
zant les propietats de
l'aigua natural per medi
de l'aparell hidroteràpic
THAIS. Demani fullet a
Institut Ortopèdic
Sabaté i Alemany
Canuda, 7: Barcelona

FLUJO BLANCO

SALES TIMOLADAS
DE
MEDIANA DE ARAGÓN

CURAN y PREVIENEN las ENFERMEDADES ESPECIALES de la MUJER.
VEASE EL MODO DE EMPLEO EN EL PROSPECTO INCLUIDO EN CADA CAJA
Pídase cajas "SALUS de MEDIANA de ARAGÓN"
Caja de 6 bolsitas Pta. 125 en Farmacias

Sarna i Ronya

es curen en 10 minuts amb
l'acreditat
SULFURETO CABALLERO

CROSTES - PEGADELLA
ERUPCIIONS DELS INFANTS
es curen amb rapidesa amb
DEPURATIU INFANTIL
i PASTA POROSA

VENDA:

Farmacia Caballero
ASSALT, 86 - BARCELONA
I A TOT ARREU

EDITORIAL
CATALANA

SOCIETAT
ANÓNIMA

RAMBLA DE
SANT JOSEP, 16
PRINCIPAL

Telèfon 184 A.
BARCELONA

La Marca **Pompeia** és una garantia
PLATA de bona adquisició. Val tant com dir: Bon acabat.
 Duració indefinida · Preus de fàbrica

UN PRESENT

EXQUISIT

per a les persones
 amb qui vostè vulgui
 quedar bé, el trobarà
 infal·liblement a
 l'exposició de la casa

J. B. MODOLELL

Vaixelles, Cobertes,
 Objectes de fantasia per a Bodes,
 Tornabodes i Bateigs

DIAGONAL, 460
 (entre P. de Gràcia
 i Rambla Catalunya)

BLASTOPHONTES

Llocs de venda: Vicens Ferrer i C.^{ia}; Fills de J. Giralt Laporta; J. Petit; Tallada, Llofrin
 i C.^{ia}; Tort i Matamala; Figueras i Carol; Trinitat Lapevra; Magatzems «El Siglo»;
 J. Font i Tort, Llaúri, 8.

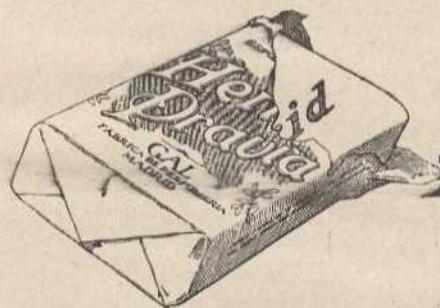

¿Que ens diuen les ratlles de la mà?

En altre temps es pretenia llegir en elles el pervenir. Avui, molt més que aqueixes ratlles, ço que ens interessa i sedueix és la suavitat, la blancor i la

fragància exquisides que el Sabó Heno de Pravia comunica a les mans que l'usen. És el predilecte de totes les persones de bon gust.

Heno de Pravia

Es un sabó pur, sense barreges ni adulteracions de cap mena. El seu inconfundible perfum es manté tan intens al final com al principi de la pastilla. Si vostè compra una capsa de tres pastilles,

observarà, en consumir la tercera que amb el temps ha millorat en duresa i fragància. El veredict del públic és unànim en reconèixer aquestes bones qualitats.

1'50 ptes. pastilla

Demansi a les perfumeries i drogueries. - Perfumeria Gal. - Madrid

PURÈ PERMANYER.

El millor aliment per a nens, ideal en època de creixença. Per sa facil digestio i per el seu poder nutritiu està indicat ademés als malalts del estómac i convalecents d'ens fermetats greus.

Venta
al mejor

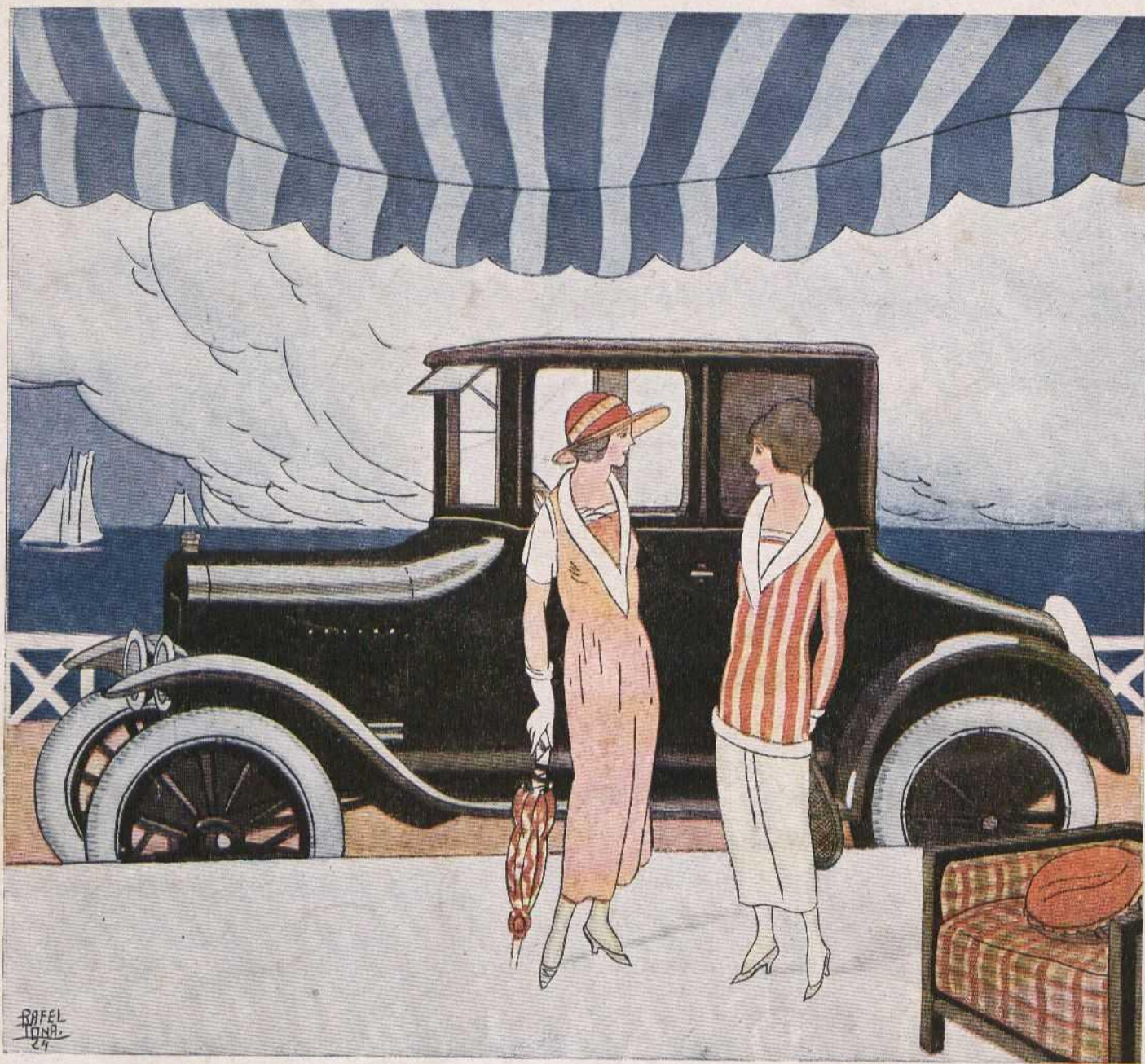
Bombons FRY'S

Selectes assortits
envasats en capses
força elegants

2

Manuel de
Chía i Grassi

Asias March, 50
Barcelona

A. CASAJUANA
DIPUTACIÓ, 279 :: BARCELONA
AGENT DES DE 1909 DEL

Ford

L'AUTOMÒBIL UNIVERSAL

CONSTRUCCIO DE CARROSSERIES

CAMIONS : OMNIBUS
INDÚSTRIA, & &
DES DE 700 PESSETES

TRACTORS : MAQUI-
NÀRIA AGRÍCOLA
ARADES OLIVER